

Forside: Ordskyen til venstre er et uttrykk for de sentrale og aktuelle nord/sør- og utviklingstemaene RORGene rapporterer at de hadde hovedfokus på i 2012. Logoene o.a. til høyre representerer eksempler på utadrettede opplysningskampanjer og -tiltak som i 2012 nådde bredt ut og som initiativtakerne rapporterer at de var godt fornøyde med.

Rapporten er utarbeidet og trykket med støtte fra Norad.

Innholdsfortegnelse

Forord

Sammendrag

Metode

- 1. Rammeavtaleorganisasjonene (RORGene) s. 8**
 - 2. Sentrale og aktuelle nord/sør- og utviklingsspørsmål - Hva ble det informert om? s. 9**
 - 2.1. Sentralt og aktuelt: samstemt politikk for utvikling*
 - 3. Folkeopplysning og landsomfattende engasjement - Hvem ble informert og engasjert? s. 17**
 - 3.1. RORGene og deres medlemmer*
 - 3.2. Større utadrettede kampanjer og tiltak*
 - 3.3. Innsats overfor skolen*
 - 3.4. Mediearbeid*
 - 4. RORGene som vaktbikkjer og pådrivere - Hva kom det ut av det? s. 32**
 - 4.1. Hvilke utviklingspolitiske prosesser og saker ble fulgt?*
 - 4.2. Resultater – hva kom ut av det?*
- Vedlegg: s. 47**
1. Fordeling av støtte til opplysningsarbeid 2012
 2. Oversikt over RORGenes kronikker, kommentarer og debattinnlegg i riksmidia 2012
 3. Oversikt over rapporter/trykksaker utgitt med støtte fra Norad (infostøtte) i 2012

Forord

Årsrapporten for Norads informasjonsstøtteordning 2011 redegjorde for bakgrunnen for støtteordningen, hvem støttemottakerne er og ga et innblikk i det opplysningsarbeidet som ble gjort i 2011 med økonomisk støtte fra Norad. 2011-rapporten var den første som har blitt laget siden Norad, med bred politisk støtte fra Stortinget, etablerte en ordning med 4-årige avtaler om støtte til opplysningsarbeid i 1976. Med eksempler fra organisasjonenes egne årsrapporter til Norad viste den hvordan ordningen i 2011 bidro til «folkeopplysning for en ny tid» og resultater i tråd med gjeldende retningslinjer for støtteordningen og de føringer som ble lagt av et bredt politisk flertall på Stortinget i 2009.

De overordnede resultatene av denne statlige støtteordningen, som vist i årsrapporten for 2011, ligger fast. At disse er relevante og gode, i tråd med føringer fra Stortinget, innebærer ikke at alt arbeidet som gjøres er like godt og relevant eller at det ikke er rom for kritikk og forbedringer. I tillegg til å gi et innblikk i det opplysningsarbeidet som ble gjort med statlig støtte i 2012 vil denne årsrapporten, med eksempler fra organisasjonenes egne årsrapporter til Norad, forsøke å belyse og besvare noen av de kritiske spørsmålene som ble reist i kjølvannet av 2011-rapporten. To av disse kan oppsummeres slik:

- Evner organisasjonene å nå utover «menigheten» og Oslo-gryta?
- Driver organisasjonene, som pådrivere og «kritiske vaktbikkjer», med kritikk for kritikkens skyld eller bidrar de til reell styrking av utviklingspolitikken og Norge som aktør for bærekraftig utvikling nasjonalt og globalt?

Kanskje kan det i blant synes som om Norads informasjonsstøtte i hovedsak brukes til at organisasjonene lanserer rapporter og arrangerer seminarer og debatter for og med hverandre på Litteraturhuset i Oslo? Iblant blir i hvertfall informasjonsstøtten og organisasjonene kritisert for å stimulere og engasjere bare de som allerede er engasjert og ikke å nå ut over hverken Oslo-gryta eller den utviklingspolitiske «menigheten» eller «eliten». Er det slik? Ja, i noen grad. Er det uheldig at det er slik? Nei, det kan argumenteres godt for at vi trenger begge deler, slik også en samlet utenriks- og forsvarskomiteé på Stortinget gjorde i 2011. I en felles merknad til regjeringens budsjettforslag for 2012 sa komiteen blant annet:

«Det er etter komiteens mening viktig at ulike synspunkter kommer til ordet i denne debatten og at man unngår en situasjon hvor konsensuspress begrenser en erfaringsutveksling som kan gi nyttige innspill til forbedring av Norges utviklingspolitikk. Komiteen anser det er viktig å prioritere opplysningsarbeid som når ut til brede lag av befolkningen og som bidrar til å engasjere barn og unge.»

Denne årsrapporten viser, med eksempler og utdrag fra de enkelte organisasjonenes egne årsrapporter til Norad, at den statlige informasjonsstøtten bidrar til nettopp dette: organisasjonene når ut til brede lag av befolkningen, engasjerer barn og unge og ikke minst bidrar de til forbedring av norsk, så vel som internasjonal, utviklingspolitikk.

Hvorfor er dette opplysningsarbeidet viktig?

Da den statlige støtten til organisasjoners opplysningsarbeid vokste fram på slutten av 1970-tallet bidro den til å åpne Norges og nordmenns øyne mot verden. Det har den fortsatt med, selv om forståelsen av både verden og vår egen rolle har endret mye seg i takt med den globaliseringsbølgen som fulgte i kjølvannet av etterkrigstidens avkolonisering og Den kalde krigens avslutning. Mens denne perioden av enkelte har blitt kalt «bistandsæraen» mener forskerne *Henrik Thune* og *Leiv*

Lunde (*Hva Norge kan være i verden*, Cappelen/Damm 2012) at vi nå står overfor det de kaller «Den fjerde globale bølgen»:

"Verden står ved begynnelsen av det vi kaller den «Den fjerde globale bølgen», en gedigen historisk forskyving av politisk, kulturell og økonomisk makt i verden – den største på flere hundre år – bort fra Vesten, og sørover og østover på jorden, og nedover til nye grupper på gaten i Midtøsten, til internett og medier, som er i ferd med å forandre verdenspolitikkenes dypeste grunnforhold."

Norads informasjonsstøtteordning, som har fått tittelen «Folkeopplysning for en ny tid», dreier seg om nettopp dette. Ved å bevilge statlig støtte til organisasjonenes opplysningsarbeid legger våre politikere til rette for at organisasjonene hjelper vårt eget samfunn med å forstå og møte dagens globale endringsprosesser og å løse de nasjonale og globale miljø- og utviklingsproblemer disse prosessene fører med seg.

Mange av dagens sentrale og aktuelle miljø- og utviklings spørsmål er imidlertid både komplekse og kompliserte, med et stort tilfang av informasjon. Det er derfor naturlig at mye av informasjonsformidlingen og debatten går innenfor det engasjerte sivilsamfunnet og det politiske og akademiske miljø. Dette bidrar til ny innsikt og forståelse, som i sin tur bidrar til å sette dagsorden og styrke norsk og internasjonal utviklingspolitikk. Jeg mener dette er en viktig del av vår *nasjonale kompetansebygging*, men det er også viktig at dette formidles videre ut og engasjerer «brede lag av befolkningen». Dette er ikke minst viktig i et demokratiperspektiv, som bidrag til en opplyst og engasjert opinion som kan delta i demokratiske prosesser og på annen måte til beste for utviklingen av Norge og verden for øvrig.

I en valgdebatt i regi av Aftenposten og NUPI i august i år kommenterte lederen for Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé (2009-2013), *Ine Marie Eriksen Søreide (H)*, «den brede politiske konsensusen» om utenrikspolitikken i Norge slik:

"Den brede politiske konsensusen om utenrikspolitikk har tjent oss godt og gitt oss et overskudd til å drive engasjementspolitikk."

Det har hun mye rett i, men engasjementspolitikken preges ikke alltid av den samme brede konsensusen, særlig ikke når den støter mot mer tradisjonelle norske egeninteresser knyttet til for eksempel oljeproduksjon, våpeneksport og næringslivsfremme i utlandet. Jeg tror, i likhet med et bredt flertall på Stortinget i 2009, at det særlig er i slike saker, som utfordrer vår ambisjon om å se «innenrikspolitikk og utviklingspolitikk» i sammenheng, at det opplysningsarbeidet som drives med statlig informasjonsstøtte i dag er viktig.

Høyre var i 2009 del av et bredt flertall på Stortinget som la grunnlag for dagens retningslinjer for støtteordningen. Siden den gang har Høyre (i forrige i stortingsperiode) endret syn og signalisert at de mener informasjonsstøtten ikke hører hjemme på bistandsbudsjettet og at de ønsker å kutte i denne støtten. Det er spørsmål som faller utenfor rammene for denne årsrapporten, men jeg håper årsrapporten kan være et nyttig bidrag til den videre debatten om dette opplysningsarbeidet, blant politikere, organisasjoner og andre interesserte, etter stortingvalget 2013 og etter at dagens flerårige avtaler mellom Norad og organisasjonene utløper ved utgangen av 2014.

Oslo, oktober 2013

Arnfinn Nygaard
RORG-sekretariatets fagavdeling

Sammendrag

Årsrapporten gir en oversikt over hvordan Stortingets bevilgning på 91 millioner kroner til opplysningsarbeid om sentrale og aktuelle nord/sør- og utviklingsspørsmål ble fordelt på ulike organisasjoner og andre støttemottakere i 2012. Hovedfokus er på de om lag 56 millioner kroner som ble fordelt til de 54 RORGene – et bredt mangfold av organisasjoner og andre som har flerårige avtaler med Norad om støtte – og hvordan disse har brukt støtten i tråd med Stortingets føringer og formål nedsatt av Norad.

Basert på støttemottakernes egne årsrapporter til Norad forsøker denne samlede årsrapporten å gi svar på følgende spørsmål:

- Hva ble det informert om i 2012?
- Hvem ble informert og engasjert?
- Hva kom ut av det?

Gjennomgangen av RORGenes årsrapporter til Norad viser at de satte fokus på sentrale og aktuelle temaer som utvikling, klima, investeringer, samfunnsansvar, handel, oljefondet, bærekraft og en rekke andre temaer. Rapporten viser videre hvordan RORGene i sitt opplysningsarbeid, i tråd med Stortingets føringer, har satt fokus på utvalgte samstemtpolitiske utfordringer:

- Handel og norsk næringsliv
- Norsk olje- og gassproduksjon
- Statens pensjonsfond utland (SPU)
- Norsk våpeneksport

Årsrapporten viser hvordan RORGene har nådd ut til og engasjert brede lag av befolkningen gjennom egne medlemmer, arbeid overfor skolen og aktiv innsats overfor media og gir eksempler på utadrettede kampanjer og tiltak som nådde bredt ut i 2012:

- *Palmeoljekampanjen* i regi av Grønn Hverdag og Regnskogfondet
- *Siggy-kampanjen* i regi av Kirkens Nødhjelp og Changemaker
- *Attacs kampanje for «skatteparadisfrie soner»* rettet mot kommunene
- Samarbeidet om *Nyt Afrika-kampanjen*
- SAIHs tiltak «*Radi Aid: Africa for Norway*»

Årsrapportens avsluttende kapittel redegjør for hvilke utviklingspolitiske prosesser og saker RORGene fulgte nasjonalt og internasjonalt i 2012 og hvordan de som «vaktbikkjer» og «pådrivere» bidro til å styrke utviklingspolitikken. På grunnlag av RORGenes egne vurderinger av dette fremhever årsrapporten følgende resultater av dette arbeidet i 2012:

- ✓ FN vedtok en internasjonal våpenhandelsavtale (ATT).
- ✓ FN lanserte prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak.
- ✓ Regjeringen lovet å innføre land-for-land-rapportering (LLR) innen 1. januar 2014.
- ✓ Regjeringen lovet, som første land i verden, å gjennomføre en gjeldsrevisjon.
- ✓ Partiene på Stortinget fornyet klimaforliket – uten svekkelse av utslippsløftene.
- ✓ Regjeringen besluttet å lage en utviklingspolitisk stortingsmelding og ulikhet og fordeling.
- ✓ Varnergruppen, Moods of Norway og H&M besluttet å åpne sine leverandørlistene.
- ✓ Norske matprodusenter kuttet sitt palmeoljeforbruk med to tredeler.
- ✓ Norges Bank besluttet å sette tropisk avskoging som prioritert tema for sitt etikkarbeid.

Metode

Denne rapporten er utarbeidet med utgangspunkt i at det i RORG-samarbeidets strategi for 2011-2014, behandlet på RORG-samarbeidets årsmøte i 2010, ble vedtatt å etablere *en uavhengig fag- og forvaltningsinstans i sekretariatet* i samarbeid med Norad. Denne skulle «på faglig uavhengig grunnlag» blant annet «utarbeide årsrapporter om bruken av informasjonsstøtten med utgangspunkt i organisasjonenes årsrapporter til Norad».

Informasjonsstøtten det her vises til er de midlene som har blitt bevilget over statsbudsjettets kapittel 160, post 71 *Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid* (UDs budsjett). For 2012 ble det etter behandling i Stortingets utenriks- og forsvarskomite bevilget kr. 91 millioner til dette formålet. Midlene, som forvaltes av Norad, ble fordelt til et 50-talls norske organisasjoner og andre med flerårige avtaler om støtte (de såkalte RORGene), samt FN-Sambandet, skoleutveksling i regi av Vennskap Nord/Sør (VNS) og tilskudd til enkelttiltak i regi av organisasjoner uten flerårige avtaler. I vedlegg til denne rapporten gis en oversikt over denne støtten, men hovedfokus i rapporten for øvrig er på RORGene. Kortfattet omtale av virksomheten til FN-Sambandet og VNS' skoleutvekslingsprogram, som var med i 2011-rapporten, er ikke tatt med denne gang.

Å gi en utfyllende rapport om de utallige tiltak og det mangslungne opplysningsarbeidet som er utført med statlig støtte av et så stort mangfold av norske organisasjoner er knapt mulig eller ønskelig. Det er imidlertid ønskelig å kunne gi en samlet framstilling og redegjørelse for hvordan denne statlige støtten blir brukt. Den metoden som er valgt er å ta utgangspunkt i organisasjonenes egne årsrapporter til Norad og de målsettinger og føringer for støtten som er lagt av Stortinget og nedfelt i Norads retningslinjer. For å få et best mulig grunnlag i årsrapportene fra organisasjonene (RORGene) ble det fra Norads side, i dialog med RORG-sekretariatets fagavdeling og styret i RORG-samarbeidet, lagt inn et punkt om «særlige resultatområder» i det skjemaet organisasjonene ble bedt om å benytte til årsrapporteringen. Disse ble utformet for å kunne få en mer samordnet rapportering på de fleste (ikke alle) områdene som er nedfelt i Norads føringer for ordningen. I skjema for 2012-rapporteringen ble disse noe justert i forhold til 2011-rapporteringen.

Denne rapporten baserer seg i all hovedsak på gjennomgang av organisasjonenes årsrapporter, med de fordeler og ulemper det medfører. Selv om punktet om «særlige resultatområder» i rapportskjemaet har bidratt til en større grad av samordnet rapportering er det store variasjoner i måten organisasjonene har rapportert på. Norad krever i utgangspunktet kun rapportering på opplysningsarbeid finansiert med støtte fra Norad, men i noen tilfeller er rapportene fra organisasjonene uklare på om det også rapporteres om relevant opplysningsarbeid finansiert med andre midler. Dessuten utføres det mye godt arbeid som ikke nødvendigvis kommer godt fram i årsrapportene til Norad. Denne rapporten bør derfor fortsatt leses og forstås som *et pilotprosjekt* og en redigert kortversjon av organisasjonenes årsrapporter til Norad, som gir *et innblikk* i bruken av den statlige informasjonsstøtten. Alle vedlagte bevilgningsoversikter gjengir tall velvillig framskaffet av Norad.

Denne rapporten er ikke nøytral, men uavhengig i den forstand at det er RORG-serketariaets fagavdeling, ved Arnfinn Nygaard, som står ansvarlig for utforming og innhold i rapporten. Han har mange års erfaring med dette opplysningsarbeidet og har tidligere vært koordinator og daglig leder for RORG-samarbeidet. Norads rapportskjema, som legger grunnlaget for denne årsrapporten, har blitt revidert av Norad i samråd med fagavdelingen og styret i RORG-samarbeidet. Utover de generelle rammer som ligger i hva rapportskjemaet etterspør er sluttproduktet, årsrapporten med eventuelle feil, mangler og misforståelser, utelukkende forfatterens ansvar. Det gjelder også det skjønne og de vurderinger som kommer til uttrykk i rapporten.

1. Rammeavtaleorganisasjonene (RORGene)

Denne årsrapporten har fokus på den informasjonsstøtten som ble gitt til de såkalte RORGene, et bredt mangfold av organisasjoner som har flerårige rammeavtaler med Norad i perioden 2011-2014. I 2012 omfattet dette støtte til i alt 54 organisasjoner og andre mottakere, inkludert støtten til RORG-samarbeidets sekretariat. Av de samlede bevilgningene til opplysningsarbeid på 92 970 809 kroner i 2012 ble i underkant av 56 millioner fordelt til RORGene og 28 millioner til FN-Sambandet. En detaljert oversikt over bevilgningene følger som vedlegg 1 til denne rapporten.

Samlet sett skal informasjonsstøtten til disse RORGene bidra til at opplysningsarbeidet når ut til brede lag av befolkningen, bringe inn relevant kompetanse på ulike felt og sikre et mangfold av stemmer som kan bidra til engasjement og kritisk debatt om Nord/Sør- og utviklings spørsmål i Norge. Med utgangspunkt i Stortingets føringer og Norads retningslinjer vil årsrapporten om RORGenes virksomhet i 2012 forsøke å gi svar på følgende spørsmål:

- 1) **Hva ble det informert om i 2012?**
Kap. 2 ser på hvilke «sentrale og aktuelle nord/sør- og utviklings spørsmål» RORGene tok opp i opplysningsarbeidet og spesielt på hvordan de bidro til fokus på utvalgte og relevante saker knyttet til «samstemt politikk for utvikling».
- 2) **Hvem ble informert og engasjert?**
Kap. 3 ser på hvordan RORGene har bidratt til «folkeopplysning og landsomfattende engasjement» - hvordan de har nådd utover Oslo-gryta og «menigheten» gjennom informasjonsarbeid overfor egne medlemmer, større utadrettede kampanjer og tiltak, satsing overfor skolen og «fotavtrykk» i media.
- 3) **Hva kom det ut av det?**
Kap. 4 ser på hvordan RORGene har ivaretatt sine roller som pådrivere og «vaktbikkjer» i utviklingspolitikken, hvilke utviklingspolitiske prosesser og saker de har fulgt og hvordan de har bidratt til utvikling og å styrke utviklingspolitikken nasjonalt og internasjonal.

«Tilskuddsordningen skal bidra til folkeopplysning om sentrale og aktuelle nord/sør- og utviklings spørsmål i regi av norske frivillige organisasjoner og relevante institusjoner.»

Norads retningslinjer for informasjonsstøtten

2.1 Sentralt og aktuelt: Samstemt politikk for utvikling

Mange temaer knyttet til globale miljø- og utviklings spørsmål er både viktige, sentrale og aktuelle. Et bredt flertall på Stortinget har imidlertid gjort en viktig prioritering: opplysningsarbeidet bør i økende grad sette fokus på saker som utfordrer vår ambisjon om å se «innenrikspolitik og utviklingspolitikk» i sammenheng. Det er innenfor dette feltet et samlet Storting har ønsket mer «samstemt politikk for utvikling», noe som også krever at utviklingspolitiske hensyn må veies opp mot norske egeninteresser.

Mens norsk utenrikspolitikks oppgave er å fremme og ivareta norske interesser, så er utviklingspolitikken oppgave en annen, slik en samlet utenrikskomité på Stortinget ga uttrykk for i en felles merknad i 2009:

"... det er viktig at rike lands politiske praksis ikke blir definert som "utviklingspolitikk" også når tiltak og standpunkter bare fremmer industrilands egne interesser og motarbeider u-lands interesser, slik vi for eksempel kan se det i handelspolitikken når rike land beslutter å ikke gi u-land bedre markedsadgang, innfører proteksjonistiske tiltak eller opprettholder eller innfører eksportsubsidier og benytter en dumpingspraksis som ødelegger næringsvirksomhet i u-land."

I praksis fører likevel interesse motsetninger ofte til politisk uenighet, ikke minst på områder der norske egeninteresser er særlig store, som innenfor handel og næringsliv, norsk oljeproduksjon, forvaltningen av oljefondet og norsk våpeneksport. Norges interesser er ikke alltid forenlige med globale fellesinteresser, særlig ikke på kort sikt, og mange av disse interesse motsetningene har stått sentralt i opplysningsarbeidet til RORGene, som for eksempel i Kirkens Nødhjelps kampanje «Sweet Norwegian Deals» (se nedenfor).

«Flertallet viser til at klima-, finans- og matpriskrisen den siste tiden har bidratt til å sette kritisk fokus på mange sider ved vår egen politikk og utvikling og mener at det er grunn til å anta at de pågående geopolitiske endringene og maktforskyvninger i verdenssamfunnet i årene framover vil bringe fram stadig nye saker som utfordrer vår ambisjon om å se "innenrikspolitik og utviklingspolitikk i sammenheng". Flertallet mener at opplysningsarbeidet i økende grad bør sette fokus på slike temaer.»

Stortingets utenriks- og forsvarskomite
i merknad til St.meld.nr. 13 (2008-2009),
Klima, konflikt og kapital

«Vi har rehabilitert interessebegrepet: Det er lov å si at Norge har egne interesser i utlandet, det er lov å drive næringsfremme og det er lov å stå opp for norske interesser der de kommer i konkurranse med andre, men de fleste av våre interesser er globale fellesinteresser.»

Utenriksminister Espen Barth Eide på valgmøte om
utenrikspolitik august 2013

Kirkens Nødhjelp og "Sweet Norwegian Deals"

Utdrag fra årsrapporten fra Kirkens Nødhjelp:

«Kampanjen "Sweet Norwegian Deals" ble utviklet i 2011 og lansert i 2012. "Sweet Norwegian Deals" var en fiktiv nettbutikk som solgte olje, fisk, ammunisjon og ost – kjente norske eksportvarer. Hensikten med kampanjen var å bruke humor og ironi til å sette fokus på manglende samstemthet i norsk politikk, og at norsk politikk på flere områder er direkte skadelig for utviklingsland. Målet vårt med kampanjen var å skape viral spredningseffekt, og videreføring av debatten knyttet til samstemthet i norsk politikk. Nettsiden fikk om lag 20.000 unike besøkende, og 600 personer meldte seg inn i e-postnettverket vårt for å bidra i kampanjer for å gjøre norsk politikk mer samstemt.»

Hvordan informerer og engasjerer RORGene sin målgruppe i saker knyttet til samstemt politikk for utvikling? Enkelte av støttemottakerne rapporterer at samstemtpolitikk er helt sentralt i deres arbeid, slik eksemplene nedenfor viser.

«Norsk samstemtpolitikk er kjernen i de fleste sakene Changemaker jobber med. I arbeidet for et mer etisk oljefond, har vi snakket om hvordan Norge tjener penger på å investere i skoghogstelskaper som hugger ned den samme regnskogen som vi ønsker å bevare gjennom regnskogsprosjektet over bistandsbudsjettet. I klimaarbeidet har vi påpekt hvordan norske næringslivsinteresser i oljeutvinningen står i sterkt kontrast til vårt klimaengasjement internasjonalt. Innen fred har vi fokusert på hvordan næringslivsinteressene i norsk våpeneksport og manglende kontroll med hvor våpnene ender opp står i kontrast til vårt fredsengasjement. Vi har også påpekt hvordan Norges handelsinteresser innenfor jordbruk og fiskeri står i kontrast til utviklingslandenes behov for, og ønske om, å kunne verne om eget politisk handlingsrom og få adgang til våre markeder, i vårt arbeid med NyAfrika og stige kampanjen.»

Journalistutdanningen

«For journalistutdanningen er det avgjørende å fokusere på mulige konflikter mellom norske nasjonale interesser internasjonalt og ønsket om god utvikling for folk i Sør på egne premisser. Denne potensielle konflikten berører alle de fire områdene som vi valgte som hovedfokus, men kanskje aller mest tydelig i forhold til Norsk næringsliv i Sør, det norske fredsdiplomati og global klimapolitikk i lys av norske interesser som oljenasjon.»

De daglige lederne i de tre organisasjonsnettverkene, **RORG-samarbeidet**, **Forum for utvikling og miljø (ForUM)** og **Bistandstorget**, tok dessuten et felles initiativ overfor Stortingets presidentskap med forslag om en årlig redegjørelse for Stortinget, som kan bidra til nødvendig behandling i Stortinget og styrket samordning av politikken. Dette ble begrunnet slik:

«Regjeringen la sist høst, etter anmodning fra Stortinget i Innst.S.nr. 269 (2008-2009), fram sin første årlige rapport om samstemt politikk for utvikling. Rapporten ble lagt fram som en del av statsbudsjettet (Utenriksdepartementets Prop. 1S. 2011-2012) og tok for seg en rekke sentrale utviklingspolitiske spørsmål, der norske egeninteresser i større eller mindre grad er i konflikt med utviklingspolitiske målsettinger og kan ha en negativ effekt for utviklingsland. Rapporten og ambisjonen om utforming av en samstemt politikk for utvikling representerer etter vårt syn et tidsskille i utviklingspolitikken, som krever betydelig styrket samordning av politikken mellom regjeringens statsråder og på tvers av Stortingets komitéer. Vi beklager derfor at rapporten ifjor knapt bidro til debatt eller substansiell behandling i Stortinget, som etter vårt syn vil være svært viktig for videre utvikling og styrking av norsk utviklingspolitikk.»

- Hensikten med regjeringens årlige rapporter til Stortinget om samstemt politikk for utvikling er å belyse hvordan norsk politikk bidrar til å fremme eller hemme fattigdomsreduksjon i utviklingsland, skrev regjeringen innledningsvis i sin «Rapport om samstemt politikk 2012», men noen bred debatt eller substansiell behandling i Stortinget ble det heller ikke 2012. RORGene bidro likevel gjennom sitt opplysningsarbeid til mye fokus på dette feltet. På de påfølgende sidene gjengis eksempler på hvordan RORGene har formidlet informasjon og kunnskap på noen utvalgte og særlig aktuelle og relevante samstemtpolitiske utfordringer. Mange av dem er også meningsbærende aktører på disse feltene.

Samstemtpolitisk utfordring 1: Handel og norsk næringsliv

Internasjonal handel og et velfungerende næringsliv, som tar samfunnsansvar, skaper arbeidsplasser og bidrar til en bærekraftig økonomi, er avgjørende for utvikling i ethvert land. Norge og norsk næringsliv kan på dette feltet bidra til utvikling i Sør, men har også tunge og legitime egeninteresser i å gjøre seg gjeldene på det globale markedet, gjennom investeringer og handel, i en stadig mer globalisert verden. Norske interesser vil her kunne komme i konflikt med miljø- og utviklingshensyn i Sør.

Nedenfor følger noen eksempler fra RORGenes årsrapporter på hvordan samstemtpolitiske utfordringer knyttet til handel og norsk næringsliv i Sør er tatt opp i forbindelse med opplysningsarbeid.

Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG)

«Gjennom vårt samarbeid med grasrotorganisasjonar formidlar LAG informasjon om den lokale konteksten i land Noreg forhandlar handels- og investeringsavtaler med. Interessene kan variere mykje mellom styresmaktene i desse landa og folk på grasrotnivå. LAG bidreg med innsikt i moglege effektar avtalene kan få i forhold til sosiale og miljømessige aspekt. I 2012 var det spesielt informasjonspartnarskapet til dei nemnte honduranske organisasjonane (Copinh, Comitè Ambientalista Valle de Siria og Ofrañeh), kontakt med colombianske organisasjonar og REDES i Uruguay som var grunnlag for dette arbeidet, i tillegg til internasjonale nettverk som Our World is Not for Sale. Norsk handels- og investeringspolitikk står i strid med ei rekkje utviklingspolitiske mål og var eit av hovudtemaa i NOU frå 2008 Samstemt for utvikling.»

«I norsk utviklingspolitikk tas det for gitt at norsk næringslivs tilstedeværelse i seg selv er bra for utviklingen i landene de etablerer seg. Vi i Fellesrådet for Afrika har lenge markert oss som tilhengere av mer investeringer i Afrika, og har forsøkt å bidra til å dempe de negative stereotypene om kontinentet og dets innbyggere, for å gjøre det mindre skremmende å etablere seg der. Samtidig er det veldig lite kunnskap om hvordan norsk næringsliv opererer i afrikanske land og hvilken påvirkning de har i landene og lokalsamfunnene de opererer. I den grad vi kan si at norsk utviklingspolitikk er bygget på et premiss om at norske selskaps tilstedeværelse i seg selv er bra, uten at dette blir problematisert, er det viktig å nyansere dette bildet for å kunne utforme god og samstemt utviklingspolitikk. Når vi for eksempel avslører at bare 11,4 % av norske bedrifter har hatt kontakt med fagbevegelsen i det afrikanske landet de opererer, står det i kontrast til ideen om at norske selskaper tar med seg norske erfaringer når de etablerer seg ute.»

Verdensmagasinet X

«Olje- og gassvirksomhet og det norske Olje-for-utviklingsprogrammet i Afrika har vært gjenstand for tre lengre reportasjer i løpet av året. Fokus har vært på hvordan folk i olje- og gassproduserende områder i Afrika opplever virksomheten. I Nigeria opplever folk korrupsjon, miljøødeleggelser og vold i forbindelse med virksomheten. Det samme oppleves av folk i Sør-Sudan. Nord i Mosambik er folk skeptiske til den nye gassvirksomheten nettopp på grunn av slike historier. Den såkalte ressursforbannelsen er jo nettopp motivet for OfU-programmet, gjennom reportasjene har det vært viktig å se på om denne forbannelsen virkelig kan brytes. Og få dette formidlet til våre lesegrupper, både på nett og papir.»

«Norge og andre rike lands subsidiepolitikk er direkte skadelig for utviklingsland, da den hindrer afrikanske bønder i å kunne konkurrere med norske landbruksprodukter, i tillegg til at Norge gjennom sin politikk legitimerer USA og EUs dumping av matvarer til markeder i sør. Vi ønsket derfor blant annet en dreining av norske subsidier mot et mer miljøvennlig norsk landbruk, og at Norge dropper liberaliseringskrav mot utviklingsland slik at disse kan få det politiske handlingsrommet som skal til for å kunne utvikle sitt landbruk på samme måte som vi har gjort i Norge.»

«LOs hovedmålsetting med nord/sør informasjon er kampen for et anstendig internasjonalt arbeidsliv. Nasjonalt har LO i 2012 vært aktive for å påvirke norske myndigheter. Under LOs gjennomgang av regjeringens strategi for anstendig arbeid sendte LO en henvendelse til Arbeidsdepartementet hvor LO ba om tilbakemelding på regjeringens arbeid på dette feltet. I brevet etterlyste LO hvordan de ulike punktene i strategien blir fulgt opp i praksis.

LO ba også om en vurdering av norske selskapers innsats i forhold til samfunnsansvar og om de aktivt etterlever ILOs kjernekonvensjoner. LO mener at de viktigste punktene i strategien er at Norge skal være en pådriver for å fremme betydningen av anstendige arbeidsvilkår også i handelspolitikken, herunder i bilaterale handelsavtaler og i avtaler mellom flere land og regioner.»

«Næringslivets samfunnsansvar; ForUM har bidratt med ny innsikt hos beslutningstakere på flere måter, bl.a. med å arrangere en parallelsesjon på Regjeringens CSR-konferanse i november om Oljefondets investeringer i et klimaperspektiv. Presentasjoner om erfaringer med ForUMs klagesak mot Cermaq ble gitt på 3 større internasjonale møter, og en studie av konsekvenser av prosessen for forhold i Chile ble utarbeidet og lansert på et to-dagers seminar i Chile. I slutten av året bidro ForUM til økt kunnskap om at OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv nå også omfatter finansielle instrumenter gjennom ForUMs klage på Oljefondet for brudd på disse retningslinjene. Både arbeidet med oppfølging av Cermaq-klagesaken og den nye klagesaken mot Oljefondet ble gjennomført i tett samarbeid med partnere i Sør (Chile, India og Sør-Korea). Temaet CSR har samstemtpolitisk relevans pga Regjeringens forventning om at særlig statseide bedrifter skal være ledende innenfor CSR.»

«Vi har forsøkt å se på om det er mangel på samstemthet og koherens i den politikken norske myndigheter fører, da de på den ene siden bevilger støtte til utvikling og bistand i Det palestinske området der målet er å bygge en fremtidig selvstendig palestinsk stat, samtidig som de gjennom investeringer og handel er med på å opprettholde den israelske okkupasjonen av området, noe som igjen vanskeliggjør en bærekraftig utvikling og statsbygging for palestinerne.»

«Det er positivt at norske myndigheter støtter fredsprosessen. Samtidig er det viktig å ikke være ensidig i støtten. Det bør balanseres med støtte til et kritisk og uavhengig sivilsamfunn. Det er samtidig viktig at diplomatiet i størst mulig grad skiller rollene i fredsprosessen og som ambassadører for norsk næringsliv, og at ikke utvikling for demokrati og menneskerettigheter kommer i annen rekke. Burmesere stiller allerede spørsmålsteget ved denne dobbeltrollen.»

Samstemtpolitisk utfordring 2: Norsk olje- og gassproduksjon

Verden trenger energi og Norge er blant verdens største olje- og gassseksportører. For Norge har olje- og gassvirksomhet hatt, og har fortsatt, stor betydning for utbyggingen av den norske velferdsstaten, skaper arbeidsplasser og bidrar til oppbygging av et oljefond som også vil trygge velferdsstaten og norske pensjoner i årene framover. Samtidig fører olje- og gassproduksjonen til store utslipp av klimagasser. Utslippene bidrar til menneskeskapt global oppvarming, som særlig rammer utviklingsland i Sør, og et av verdenssamfunnets største utfordringer i dag er å få til en overgang til bruk av fornybar energi.

Nedenfor følger noen eksempler fra RORGenes årsrapporter på hvordan samstemtpolitiske utfordringer knyttet til norsk olje- og gassproduksjon er tatt opp i forbindelse med opplysningsarbeid om disse temaene.

«Debatten i Norge om land i Sør sin rett til energi er ofte preget av Norges posisjon innenfor fossil energi, og dermed blir også fossil energi trukket fram som løsningen for land med energibehov i dag. ZERO mener tvert imot at utbygging av fornybar energi vil være en langt mer bærekraftig og hensiktsmessig vei, samtidig som vi også mener potensialet er stort nok. Det er dette perspektivet ZERO har ønsket å få fram til vår målgruppe, og som vi i stor grad mener å ha fått fram.»

«Dette arbeidet har relevans for samstemtpolitikken ved å bringe frem konflikten mellom norske interesser og sør-interesser i klimapolitikken, for eksempel i de internasjonale klimaforhandlingene og gjennom kjøp av klimavoter.»

«Vi har påpekt i vår kommunikasjon at vi i Norge må legge om vår energiproduksjon og starte en omlegging fra fossil til fornybar energi og påtalt manglende samstemthet mellom norske olje- og energipolitikk, klima- og utviklingspolitikk.»

«En felles plattform laget av ForUMs klimagrupper ble brukt i informasjonssammenheng ifm arbeidet med Klimameldingen. Et seminar i september tok for seg teknologiske løsninger på klima- og matkrisene. Klimaarbeidet i ForUM er tett knyttet opp til arbeidet i CAN-International som har 850 medlemsorganisasjoner i 90 land. Temaet er i høyeste grad relevant for samstemthet når Norge på den ene siden fremstår som en pådriver i de internasjonale klimaforhandlingene og gjennom tiltak som regnskogssatsingen, men samtidig øker utvinningstempoet for olje- og gassproduksjon.»

«Norge anerkjenner at rike land som Norge har det største historiske og økonomiske ansvaret for å bekjempe menneskeskapt klimaendring. Likevel ser vi lite vilje og handling til å kutte klimagassutslipp i Norge, og massivt kjøp av klimavoter i blant annet utviklingsland. På sikt vil dette føre til at det er utviklingslandene som blir sittende med klimaregningen, ettersom disse på sikt vil bli forpliktet til å kutte i en klimaavtale, og da vil Norge og andre rike land allerede ha tatt de billigste kuttene i utviklingsland.»

Samstemtpolitisk utfordring 3: Statens pensjonsfond utland (SPU)

Gjennom inntekter til staten fra norsk oljeproduksjon har Norge bygget opp et av verdens største statlige investeringsfond, Statens pensjonsfond utland (SPU), eller Oljefondet som ofte kalles. Gjennom fondet blir inntektene investert i aksjer og obligasjoner, som skal sikre trygg og god avkastning. Dette hensynet kan komme i konflikt med hensynet til menneskerettigheter, miljø og utvikling.

Nedenfor følger noen eksempler fra RORGenes årsrapporter på hvordan samstemtpolitiske utfordringer knyttet til forvaltningen av Oljefondet, både når det gjelder investeringer i enkelte selskap og mer strukturelle forhold.

Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG)

«Ved å gjeste vår honduranske partnerorganisasjon Comite Ambientalista Valle de Siria, organisere møter med ansvarspersonar i Etikkrådet, miljøvern-departementet og utanriksdepartementet og arrangere opent seminar på Globaliseringskonferansen, gav me aktivistar og norske styresmakter innsikt i kva miljømessige og sosiale konsekvensar Gold Corp gruva i Honduras har hatt. Noreg har delansvar for denne situasjonen då Gold Corp inngår i Oljefondet sin investeringsportefølje. Caset var nytt for alle me møtte og LAG bidrog slik med ny kunnskap om eit sentralt nord/sør tema ved direkte samarbeid med sør-partnar.»

«Mens debatten om etiske retningslinjer for fondets investeringer i selskaper har pågått i en årrekke, er investeringer i statsgjeld (som i praksis er utlån) mindre debattert. I 2009 ba Stortinget Regjeringen om å forbedre rammeverket for slike investeringer. Etter en gjennomgang i 2010 ble rammeverket endret fra å utelukke Burma, til å utelukke stater som omfattes av internasjonale sanksjoner – som i praksis bare gjelder Burma. I 2009 lanserte SLUG rapporten «Borrow my pension. The Norwegian Government Pension Fund – Global: a responsible lender?». Rapporten vakte stor interesse nasjonalt og internasjonalt fordi det var første gang Oljefondets rolle som investor i statsobligasjoner ble problematisert. Rapporten tok utgangspunkt i de etiske retningslinjene for investeringer i bedrifter og selskaper, og spurte hvorfor det ikke fantes lignende retningslinjer for investeringer i stater. Rapportforfatter Øygunn Brynildsen argumenterte for at etiske retningslinjer ikke nødvendigvis vil bryte med Regjeringens ikke-politiske forvaltning av fondet og at retningslinjer må på plass for å sikre at den norske befolkningen ikke tjener penger på investeringer i illegitim gjeld.»

«Vårt fokus på oljefondets overeksponering i kull-, olje og gass-selskaper har bidratt til at dette temaet nå er blitt en del av mediernes dekning av saken, og vårt neste mål er at politikerne legger om strategien for å selge seg ned i disse bransjene, og investere mer i løsningene på klimakrisen.»

«FORUTs innspill har satt fokus på at oljefondets interesser i alkoholindustrien med følgende økt alkoholsalg i «framvoksende markeder» i sør påfører særlig barn og kvinner store belastninger og motvirker sosial og økonomisk utvikling.»

Samstemtpolitisk utfordring 4: Norsk våpeneksport

Norsk våpenindustri er av både strategisk og sikkerhetsmessig egeninteresse for Norge og Norge er blant verdens største våpeneksportører. Samtidig bidrar krig og væpnet konflikt og vold til tap av liv og mye lidelse og fremheves ofte som en betydelig årsak til manglende utvikling i enkelte land. Norges rolle som våpeneksportør kan derfor komme i konflikt med Norges rolle som «fredsnasjon».

Nedenfor følger noen eksempler fra RORGenes årsrapporter på hvordan samstemtpolitiske utfordringer knyttet til norsk våpeneksport er tatt opp i forbindelse med opplysningsarbeid.

Norges Fredslag satte fokus på utviklingskriteriet for våpeneksport: «*strategisk eksport skal ikke tillates der denne eksporten med betydelig sannsynlighet vil bidra til å undergrave mottakerlandets evne til bærekraftig utvikling.*»

«*Saken er en klassisk sak om samstemt politikk for utvikling: helt siden NOU 14 – 2008 "Samstemt for utvikling?", har våpeneksportens evne til å undergrave mottakers evne til utvikling vært en del av den offentlige samstemthetsdiskursen. Denne saken, hvilke Fredslaget har stått alene om å utvikle i Norge, er den som i tydeligst grad og på en mest direkte måte adresserer nettopp denne problemstillingen. Det at norsk eksportkontroll ikke benytter seg av utviklingspolitiske analyser i sitt arbeid, og derfor heller ikke tar konsekvensen av slikt i eksportpraksis ved bruk av utviklingskriteriet, samtidig som vår utviklingsminister erklærer prinsippets viktighet høyt og tydelig i FNs hovedkvarter, er klassiske eksempler på at statens mange armer ikke alltid er koordinert, med den konsekvens at samstemtheten i utviklingspolitikken reduseres.*»

«*Samstemthet står i senter for vårt dronnearbeid. Vi avslører hvordan norsk droneindustri leverer direkte til overgrep i dronekrig som direkte effekt av norsk statlig tilrettelegging, hvordan norsk sikkerhetspolitikk støtter opp om dronekrigen og hvordan denne dronekrigen undergraver mulighetene for utvikling spesifikt i stammeområdene i Pakistan, men generelt også over hele landet.*»

«*Støttekomiteen har opprettholdt fokuset på norsk våpeneksport og samfunnsansvar, delvis i samarbeid med Norges Fredslag. Vest-Sahara-konferansen for 2012 hadde som nevnt dette temaet. Tittelen for konferansen var "Vest-Sahara: Norsk krigsmateriell og samfunnsansvar på avveie" og den dreide seg om hvordan norsk krigsmateriell havner i slike konfliktområder. Noen av spørsmålene som ble debattert handlet om hvordan selskapene forsvarer sin eksport og hva staten som eier i våpenprodusentene gjør for å sikre at selskapene opptrer samfunnsansvarlig.*»

«*Norsk våpeneksport: Norge har inntatt en svært progressiv rolle i internasjonale forhandlinger og prosesser knyttet til fred og å begrense væpnet vold og spredning av håndvåpen og ammunisjon. Likevel har Norge ikke tilstrekkelig kontroll over hvor norske våpen havner hos uønskede mottagere. Hvert år mister mer enn 740.000 mennesker livet som følge av væpnet vold, de aller fleste i utviklingsland.*»

3. Folkeopplysning og landsomfattende engasjement

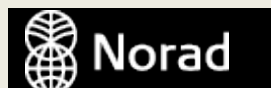
- Hvem ble informert og engasjert?

Stortingets føringer:

«Komiteen (Stortingets utenriks- og forsvarskomite) anser det er viktig å prioritere opplysningsarbeid som når ut til brede lag av befolkningen og som bidrar til å engasjere barn og unge.»

Norads formål:

«Tilskuddsordningen skal bidra til folkeopplysning om sentrale og aktuelle nord/sør- og utviklingsspørsmål i regi av norske organisasjoner og relevante institusjoner.»

«Tilskuddsordningen skal skape landsomfattende engasjement. Norad oppfordrer miljøene utenfor Oslo og de store byene til å delta i opplysningsarbeidet.»

Iblant blir informasjonsstøtten og RORGene kritisert for å stimulere og engasjere bare de som allerede er engasjert og ikke nå ut over hverken Oslo-gryta eller den utviklingspolitiske «menigheten» eller «eliten». Det er riktig at mange av RORGene er aktive og engasjerte i den utviklingspolitiske debatten, slik det framgår av denne rapporten. For noen har det kanskje skapt det inntrykk at Norads informasjonsstøtte i hovedsak brukes til at RORGene lanserer rapporter og arrangerer seminarer og debatter for og med hverandre på Litteraturhuset i Oslo, men dette er langt hele bildet. Denne delen av rapporten vil derfor gi et innblikk i hvordan informasjonsstøtten har bidratt til folkeopplysning og landsomfattende engasjement – utover Oslo-gryta og den utviklingspolitiske «menigheten» - og ikke minst engasjert og nådd mange barn og unge.

3.1 RORGene og deres medlemmer

Mange av RORGene er både målgrupper og opplysningsaktører. Når Norad har inngått flerårige avtaler med et bredt mangfold av organisasjoner er det både for å stimulere til at et bredt mangfold av kunnskap, kompetanse og stemmer trekkes inn i og deltar i opplysningsarbeidet og den kritiske debatten om utviklingspolitikk, men også for å nå bredt ut i samfunnet med informasjon til RORGenes medlemmer og særlige målgrupper. Dette skjer gjennom tidsskrifter og medlemsblader, internett og sosiale medier, mobilisering av lokallag og andre tiltak. Her er noen eksempler:

«Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, som er en av medlemsorganisasjonene i Atlas-alliansen laget i 2012 en reportasjeserie fra Nepal om konsekvenser av konflikten i Nepal, og med fokus på mennesker som er blitt funksjonshemmet grunnet konflikten i Nepal. Et enkelt tiltak, men som har nådd bredt ut til Atlas-alliansens hovedmålgruppe som er medlemmer i Atlas-alliansens organisasjoner (som representerer over 350 000 mennesker i Norge). Alle reportasjene ble brukt i FFOs egne kanaler som når ut til FFOs 72 egne medlemsorganisasjoner. I tillegg ble det laget tilpassede artikler til flere av Atlas-alliansens medlemsorganisasjoner, både Norges Handikapforbund og Personskadeforbundet. En artikkel kom også i Blindeforbundets eksterne magasin, Alt om syn, som har et opplag på 278 000.»

«Bladet FORUT-nytt gikk ut til 12 000 abonnenter over hele landet. I tidligere undersøkelser har mange oppgitt at dette er kilde nr 2 til nord/sør-informasjon etter TV.»

«KFUK-KFUM Global har de to siste årene jobbet iherdig inn mot KFUK-KFUM bevegelsens ledertreningsprogrammer. Nord-Sør informasjons støtte har særlig blitt brukt til å gi opplæring i et relevant tema og utviklet handlingsalternativer som legger til rette for at deltakerne på Ten Sing Norway – programmet selv kan utforme formidling for ungdom knyttet til dette. Deltakerne har vha annen finansiering høstsemesteret vært på turné i Sør sammen med unge ledere fra Africa alliance of YMCAs og representanter for YMCA og YWCA i flere partnerland. I 2011 var deltakerne på klimakaravané. Våren 2012 var de 5 uker på intensiv Norgesturné der de brukte aktivt erfaringene fra reisen, inkludert perspektivene de har utviklet i dialogen med afrikansk ungdom, i sin kreative formidling underveis på festivaler og i møter med lokale grupper i Norge. I løpet av perioden var de i berøring direkte med anslagsvis 2500- 3000 ungdommer, besøkte herunder 30 lokale grupper og seks regionale festivaler fra Alta i nord, Florø i vest og Grimstad i sør.»

«Nord/Sør-info har siden Kirkemøtet i 1996 vært engasjert i Den norske kirkes arbeid med miljø, forbruk og rettferd i forhold til gudstjenesteliv og andre menighetspedagogiske tiltak. Vi har en viktig rolle å spille som handlingsagent og medspiller, særlig på felt som "Grønne menigheter"/ Miljøfyrtårn, globalt gudstjenesteliv med miljø/skaperverksperspektiv, innspill til studiemateriell, til ressursgruppene i bispedømmene og ressursbevissthet generelt.

Også i videre implementering av ny Plan for trosopplæring (kirkelig undervisning for 0 – 18 år), Plan for diakoni i Den norske kirke og den nye gudstjenestereformen i relasjon til alle norske menigheter, vil fokusfeltene «Vern om skaperverket» og «Kamp for rettferdighet», som allerede er sentrale temaer i Nord/Sør-infos virksomhet, gjøre oss fortsatt relevant som en informasjons- og folkeopplysningsaktør. Gjennom å knytte vårt arbeid nært opp til implementeringen av reformer og planer i Den norske kirke, som alle menigheter må forholde seg til, når vi bedre ut til grasrota i kirka, enn om vi skulle lage materiell 'på siden av' den ordinære virksomheten i lokalmenighetene.»

«LO har 896.000 medlemmer fordelt på 22 forbund og ca. 175 lokale LO avdelinger. Dette gjør at LO når ut til mange med informasjon spesielt gjennom LO-Aktuelt og fagbladene. Informasjonsrådgiver er ansvarlig for LOs nord/sør informasjon. Selv om LOs lokale organisasjoner først og fremst er opptatt av lønns- og arbeidsspørsmål mottar informasjonsrådgiver en rekke henvendelser om internasjonale spørsmål. Vi er i kontakt med fagforeninger over hele landet som etterspør informasjon og som inviterer til medlemsmøter og konferanser. LOs forbund har også valgte konserntillitsvalgte som arbeider med spesifikke internasjonale spørsmål i konsernet. Disse arbeider blant annet med globale lønns- og arbeidsforhold, og tar av og til kontakt når det gjelder faglige rettigheter i utviklingslandene.»

3.2 Større, utadrettede kampanjer og tiltak

Mens en del av de medlemstunge organisasjonene har et hovedfokus på å nå egne medlemmer har de fleste utviklingsorganisasjonene også et ønske om å nå ut med informasjon til «folk flest» gjennom ulike typer kampanjer og tiltak. Nedenfor gis det korte redegjørelser for noen av de større utadrettede kampanjene og tiltakene som RORGene var særlig fornøyde med i 2012 – tiltak de mener nådde bredt ut med informasjon om sentrale og aktuelle Nord/Sør- og utviklingsspørsmål og engasjerte folkelige målgrupper – også utenfor «Oslo-gryta» og «menigheten» eller «eliten».

3.2.1 Palmeoljekampanjen

- I tillegg til å informere om de miljømessige konsekvensene av palmeoljeproduksjon, gir vi folk muligheten til å redusere forbruket sitt og engasjere seg mot regnskogverstingene i palmeoljebransjen, skriver *Regnskogfondet* i sin rapport for 2012. Palmeoljeproduksjon er en viktig årsak til ødeleggelse av regnskog i Sørøst-Asia og sammen med *Grønn Hverdag* tok Regnskogfondet initiativ til denne kampanjen. Palmeolje fantes i en rekke produkter på det norske dagligvaremarkedet og i 2011 fikk de to organisasjonene tilleggstilskudd fra Norad til utarbeidelse av Palmeoljeguide. Kampanjen fortsatte i 2012 med stor suksess.

Hvordan nådde de ut?

Kampanjen oppnådde god mediedekning, med blant annet to dobbeltsideoppslag i VG, to reportasjer på NRK Forbukerinspektørene og artikkelserie på nrk.no, så vel som mye oppmerksomhet i media også utenfor Norge. Dette bidro til stor interesse for palmeoljeguiden. Regnskogfondets årsrapport angir gode indikatorer på at de nådde bredt ut:

- ✓ Palmeoljeguiden hadde i løpet av 2012 nærmere 300.000 treff på Internett.
- ✓ Organisasjonene samlet inn 21523 underskrifter med krav om mat uten palmeolje.
- ✓ Kampanjen fikk stort gjennomslag i sosiale medier: rekordmange delinger på Facebook og «palmeolje» var en periode det meste twitrede ordet.

3.2.2 Siggy-kampanjen

«Siggy» møter fansen.

Foto: Kirkens Nødhjelp

Siggy-kampanjen var rettet mot tidligere finansminister Sigbjørn Johnsen (Ap) – alias «Siggy» - med følgende krav:

«Kjære finansminister Sigbjørn Johnsen. Fattige mennesker mister helsetilbud og skolegang fordi selskaper snyter på skatten i fattige land. Jeg vil vite at ingen norske selskaper gjør dette.»

Initiativet til kampanjen ble tatt i 2011 av Kirkens Nødhjelp og Changemaker og fortsatte i 2012. Innsamling av underskrifter med krav om å få vite at

ingen norske selskaper snyter på skatten i fattige land var en del av en utviklingspolitisk opplysningskampanje mot kapitalflukt og for såkalt Land-for-land-rapportering (LLR). Bakgrunnen ble forklart slik på Kirkens Nødhjelps nettsider:

«Hvert år forsvinner mer enn 900 mrd kroner ut av fattige land som følge av at internasjonale selskaper snyter på skatten. Dette er mer en hva fattige land mottar i bistand.»

Hvordan nådde de ut?

I 2012 ble kampanjen videreført med blant annet opprettelse av en «fanklubb» (siggy.no, med 100 grunner til å «digge Siggy»), som skulle heie Sigbjørn «Siggy» Johnsen fram til å innføre LLR, med ukentlig aksjon foran Slottet mens finansministeren var på vei inn til statsråd. Changemakers og Kirkens Nødhjelps årsrapporter oppgir gode indikatorer på at de nådde bredt ut:

- ✓ Kampanjesiden siggy.no fikk over 60.000 treff.
- ✓ 40 000 konfirmanter ble eksponert for budskapet.
- ✓ Det ble samlet inn 23.000 underskrifter til støtte for kampanjen.

3.2.3 Skatteparadisfrie soner

- Skatteparadisene hindrer vekst i fattige land fordi de gjør det lettere for maktelite å berike seg av fellesskapets verdier og undergraver etablering av effektive skattesystemer i slike land, sa professor Guttorm Schjelderup da han i 2009 presenterte kapitalfluktutvalgets rapport: NOU 2009:19 Skatteparadis og utvikling.

Blant de som i en årrekke har jobbet for å sette slike spørsmål på dagsorden er Attac Norge. I 2011 ønsket Attac å se på mulighetene for lokale handlingsalternativer som kunne vise sammenhenger mellom det som skjer i Kommune-Norge og utviklingslands økonomier og som samtidig kunne engasjere flere på lokalt plan rundt i Norge.

Resultatet ble kampanjen for «skatteparadisfrie soner», som fortsatte i 2012 og fikk følgende omtale på lederplass i avisa Nationen 10. september:

«Kampanjen fører til økt bevissthet om hvordan fellesskapets penger forvaltes. Søkelyset rettes også mot velferdskonserners forhold til skatteparadiser, et tema som hittil har fått liten oppmerksomhet i Norge. Private konserner som driver sykehjem, lever på fellesskapets pengekasse, unngår skatt ved hjelp av kreativ bokføring og sluser overskuddet til skatteparadiser.»

Hvordan nådde de ut?

Kampanjen startet med en lanseringsfest på Revolver i Oslo 15. mars. Deretter gjennomførte Attac flere vellykkede møter, blant annet en godt besøkt debatt på Litteraturhuset 17. oktober, og skoleringsseminarer for lokallag og kampanjegruppa, samt beslutningstakere og andre organisasjoner. I sin årsrapport for 2012 rapporterer Attac at «responsen har vært overveldende» og oppgir blant annet følgende indikatorer:

- ✓ Kampanjen fikk god mediedekning nasjonalt, regionalt og lokalt.
- ✓ Spørsmålet om «skatteparadisfrie sone» hadde ved utgangen av 2012 blitt tatt opp i 13 kommuner over hele landet (Lillehammer, Ulstein, Kongsvinger, Nesodden, Kongsberg, Tromsø, Re, Stavanger, Bergen, Radøy, Notodden og Sandnes, samt Troms fylkeskommune).

3.2.4 Nyt Afrika-kampanjen

- Kan Afrika bli verdens matkurv? Dét var spørsmålet som ble stilt i informasjonsbrosjyren fra Nyt Afrika-kampanjen, som blant andre *Fellesrådet for Afrika*, *Fremtiden i våre hender (FIVH)*, *Kirkens Nødhjelp* og *Changemaker* sto bak. Initiativtakerne pekte på at verdens fattige ofte framstilles som passive mottakere av nødhjelp og mente at «vi også må tenke på verdens fattige som mulige handelspartnere – folk som ønsker å jobbe og tjene penger selv». I brosjyren forklarte organisasjonene kampanjen slik:

«Nyt Afrika er en kampanje for en rettferdig handelspolitikk og for flere afrikanske kvalitetsvarer i norske butikker. Hensynet til klima og verdens fattige må veie tyngst i handels- og landbrukspolitikken.»

Kampanjen grep rett inn i sentrale spørsmål knyttet til «samstemt politikk for utvikling» og utfordret særlig norsk landbruk og merkeordningen «Nyt Norge». På dette feltet er det ulike synspunkter blant norske utviklingsorganisasjoner og kampanjen var et bidrag til så vel debatten som den videre utviklingen av norsk politikk.

Hvordan nådde de ut?

De viktigste grepene for å nå ut var et større seminar på Litteraturhuset i begynnelsen av september, en underskriftskampanje og ikke minst aktiv bruk av media og sosiale medier. I sin årsrapport angir Fellesrådet for Afrika følgende indikatorer på at de nådde bredt ut:

- ✓ Kampanjen samlet inn over 3000 underskrifter.
- ✓ Kampanjens Facebook-side fikk nærmere 6000 medlemmer.
- ✓ På Twitter var #nytafrika på femteplass som mest twitret i Norge 12. september.
- ✓ Kampanjen fikk betydelig mediedekning og bidro til mye debatt (se s. 31).

3.2.5 Radi-Aid: Africa for Norway

Mens kampanjene nevnt ovenfor var rettet mot nordmenn som forbrukere eller hadde et konkret utviklingspolitisk budskap var intensjonen bak *Radi Aid: Africa for Norway* å endre holdninger og negative stereotypier knyttet til Sør, spesielt Afrika. Tiltaket ble blant annet finansiert gjennom et tilleggstilskudd og i sin rapport skriver SAIH også at «vi ønsket å endre forenklete årsaksforklaringer og skape bevissthet om at urettferdige strukturer og politikk for føres i nord bidrar til negativ utvikling i Sør».

Hvordan nådde de ut?

I samarbeid med partnere i Norge og Sør-Afrika fikk SAIH laget en falsk og humoristisk innsamlingsvideo, kalt «Radi Aid: Africa for Norway», der de forsøkte å snu de unyanserte og negative bildene av Afrika på hodet.

Videoen, som ble lagt ut på Youtube, fikk en oppmerksomhet nasjonalt og internasjonalt som initiativtakerne neppe hadde forestilt. SAIH skriver også i sin rapport at de «oppnådde langt mer enn de trodde var mulig.» – Tallmessig har vi nådd ekstremt mange, både direkte og gjennom mediedekning, rapporterer SAIH og oppgir blant annet følgende gode indikatorer på at de nådde bredt ut:

- ✓ Videoen «RadiAid» på Youtube har blitt vist over 2 millioner ganger på verdensbasis og mer enn 340.000 ganger i Norge.
- ✓ Facebook-siden «Africa for Norway» har fått 18.000 følgere.

3.3 Innsats overfor skolen

I årsrapporteringen for 2012 ble RORGene bedt om å rapportere kort om hvordan de har jobbet med det vi med et samlebegrep gjerne kaller *global læring* i skolen. Disse rapportene danner her grunnlag for en mer omfattende samlet rapportering på dette feltet. Innledningsvis skisseres noen av skolens og organisasjonenes utfordringer på dette feltet idag.

I en doktoravhandling om global læring i Østerrike kalte *Helmuth Hartmeyer* dette feltet «et pedagogisk svar på spørsmål om global gjensidig avhengighet og utvikling». Feltet har utviklet seg som en konsekvens av den økende globaliseringen og den viktigste arenaen for global læring overfor barn og unge er skolen. Internasjonalt har det blitt tatt initiativ for å styrke undervisningen på dette feltet gjennom blant annet *FNs utdanningstiår for bærekraftig utvikling (2005-2014)*. Som ledd i oppfølgingen av utdanningstiåret utviklet

Kunnskapsdepartementet i 2008 en norsk strategiplan. Denne ble revidert i 2012, men som i mange andre land har oppfølgingen av tiåret vært svak også i Norge. Innspill til hvordan global læring kan styrkes i Norge ble også gitt gjennom en europeisk fagfelle vurdering i 2009. Denne ble gjennomført av *GENE (Global Education Network Europe)* i samarbeid med Kunnskapsdepartementet, Utenriksdepartementet, Norad og RORG-samarbeidet og anbefalte blant annet opprettelsen av en nasjonal komité for global læring. Denne og andre anbefalinger har imidlertid ikke blitt fulgt opp av norske myndigheter.

RORG-samarbeidet har i en årrekke deltatt i *GENE*, der også *Det nasjonale utdanningsstyret i Finland (FNBE)* deltar. Finland har i en årrekke scoret høyt på den internasjonale, komparative skoleundersøkelsen PISA. FNBE arrangerte høsten 2011, i samarbeid med blant andre *GENE*, et internasjonalt symposium om kompetanser i skolen (*Becoming a Global Citizen*). Sluttdokumentet – *The Espoo- Hanasaari Conclusions on Global Education in Curriculum Change* – ga klare anbefalinger om betydningen av global læring i utdanningen generelt:

- *Utdanning må legge global læring (Global education) i hjertet av læringen, hvis det skal bli vurdert som kvalitetsutdanning.*
- *Global læring har en avgjørende rolle å spille i styrkingen av alle nasjonale utdanningssystemer, i læreplanutvikling, lærerutdanning, forbedring av skolens praksis og læringskultur og utvikling av pedagogiske landskap.*

Ulike undersøkelser viser at de sentrale fagene og læreplanene på dette feltet (samfunnsfagene og andre) kan være vanskelig å håndtere, både for lærebokforlagene og lærere. I tillegg til den løpende debatten om læreplanene og Norges svake oppfølging av FNs utdanningstiår for bærekraftig utvikling har det blitt reist kritikk mot blant annet fragmentering og avpolitisering av undervisningen. Denne kritikken ble underbygd av en «ungdomsgallup om Nord/Sør-spørsmål», som *Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)* fikk utført med støtte fra Norad i 2012. Denne skulle blant annet gi LNU og dets støttespillere økt forståelse av kunnskap, holdninger og engasjement for Nord/Sør-spørsmål i målgruppen ungdom 15- 24 år.

- Ungdommer er engasjert i nord/sør-spørsmål, er engasjert i fattige land og er samtidig optimistiske om fremtiden, konstaterte *LNU-leder Gunhild Stærk Grande* etter å ha studert rapporten. Hun fant imidlertid også bekymringsfulle trekk som representerer utfordringer både for skolen og RORGene:

"Dessverre er en global forståelse uten kunnskap om de større sammenhengene ingen virkelig global forståelse. Og det utrunder heller ikke ungdom til å kunne være en del av løsningen."

- Hvis man får kunnskap uten handlingsalternativer, så blir kunnskap ikke makt, men avmakt, sa professor i utviklingsstudier ved Høgskolen i Oslo, Tore Linné Eriksen, i en kommentar til en undersøkelse av Nord/Sør-perspektivet i norske lærebøker foretatt for Hei verden i 2010 (se utdrag nedenfor). En fersk doktoravhandling fra Sverige setter fokus på tilsvarende utfordringer.

"Det hersker en relativ tverrpolitisk enighet om at partipolitiske syn skal unngås i læreplanen. Prisen for dette er at politiske holdninger som kan knyttes for sterkt til partipolitiske posisjoner må unngås. Politiske og verdimeslige holdninger i læreplanen som kan assosieres for sterkt til ett parti på ett sted i læreplanen vil dermed ofte balanseres med komplementære holdninger på andre steder. Læreplanen kan dermed holde på sin status som et kompromissdokument, der motsetninger forenes ved et mangfold, og en balanse i de iboende politiske ideologier (Tangerud 1980)."

Utdrag fra rapporten «Nord/Sør-perspektivet i norske skolebøker», utarbeidet i 2010 på oppdrag fra Hei Verden av professor Yngve Nordkvelle og høgskolelektor Ingrid Tvette ved Høgskolen i Lillehammer.

I sin doktoravhandling ved Universitetet i Gøteborg i 2012 gjennomgikk *Benjamin Knutsson* den historiske arven fra, og moderne tilnærminger til, global læring i det svenske skolesystemet. Han fant at begrepet *bærekraftig utvikling* var blitt avpolitisert og mente at det var et problem:

«Globale utviklingsspørsmål handler i ytterste instans om politikk. Det må lærere gjøre elever bevisste på i undervisningen».

At dette fortsatt er en reell problemstilling også i Norge viste oppslagene sommeren 2013 i Aftenposten, som i samarbeid med tenketanken Civita stilte spørsmålet: Er det mulig å lage en objektiv lærebok i samfunnsfag?

Dette viser at det på feltet *global læring* er rom for å styrke norsk skole. Mange av RORGene deltar i *RORG-samarbeidets skoleforum*, som har bidratt med blant annet innspill til nye læreplaner og jobber med spørsmål knyttet til lærerveiledninger, lærebøker og lærerutdanning. I tillegg til erfaringsutveksling har dette forumet også bidratt til utvikling av *nettportalen Global skole* (som planlegges relansert i 2013 finansiert over Norads rammeavtale med Global.no). RORG-samarbeidet deltar dessuten i det internasjonale samarbeidet på dette feltet gjennom GENE og på andre måter og fikk i 2012 gjennomført en forstudie for å kartlegge nordiske ressurser på *global læring* i skoleverket.

Informasjonsstøtten bidrar ellers til innsats overfor barn, unge og lærere i skolen med et bredt spekter av tilbud, som foredragsholdere og undervisningsopplegg, som supplement og korrektiv til den ordinære undervisningen. Ofte bidrar de med fokus på større sammenhenger og handlingsalternativer og organisasjonene kan på denne måten være viktige samarbeidspartnere for skolen, forutsatt at de bidrar på skolens premisser med utgangspunkt i læreplaner og skolens behov.

En lang rekke RORGer er i større eller mindre grad aktive på global læring i skolen. I tillegg er FN-Sambandet, som i fjor mottok 28 millioner kroner i informasjonsstøtte fra Norad, en stor aktør i skolen med særlig fokus på informasjon om FN.

På de følgende sidene gis et innblikk i RORGenes innsats overfor skolen i 2012.

3.3.1 Organisasjoner som jobber utelukkende i og med skolen eller har skolen som en betydelig målgruppe eller særlig satsing.

To av RORGene, **Operasjon Dagsverk (OD)** og **internasjonalt utvalg i folkehøgskolen (IU)**, har sitt utspring i skolen, mens enkelte andre har satsing overfor skolen som sentral del av virksomheten eller særlig satsing. Her er utdrag fra deres rapporter for 2012.

Operasjon Dagsverk (OD): «Gjennom undervisningsopplegget OD utvikler for skolene, og gjennom andre formidlingskanaler, legges det til rette for opplæring i og engasjement for nord/sør-spørsmål. Mange skoler løser opp sin vanlige timeplan og setter av tid til gjennomføring av Internasjonal Uke. I 2012 var 633 skoler påmeldte OD, noe som tilsvarer litt over en tredjedel av norske ungdoms- og videregående skoler. Det er et indirekte mål at fokuset under Internasjonal Uke skaper en høyere interesse for internasjonale temaer i undervisningen også resten av året.»

«OD har et uttalt fokus på å integrere mer internasjonalisert undervisning i norsk skole. Frivillige i alle ledd av OD skoler grundig i løpet av året på relevante temaer av et bredt utvalg av fagpersoner. Det lages årlig undervisningsmaterieell til ungdoms- og videregående skoler som setter Nord/Sør spørsmål på agendaen. Dette distribueres til 150 000 elever og 20 000 lærere årlig. I tillegg til materiellet har OD en omfattende foredrags- og aktivitetsturné. Strømmestiftelsen stilte opp med rundt 40 skolerte foredragsholdere til kampanjen. I tillegg til disse holdt ODs tillitsvalgte og frivillige foredrag over hele landet om årets tema, prosjektland og generell nord/sør-problematikk, samt tilbød skolene forskjellige visualiseringsleker og lignende. Samlet ble det holdt over tusen foredrag på landsbasis.»

Hei Verden: «2012 var både et oppløftende og et krevende år for Hei Verden. Resultater fra evalueringen av Hei Verdens undervisningsmaterieell og skolenes tilbakemeldinger på vårt arbeid er oppløftende. Også i 2012 har vi erfart at vårt tette samarbeid med ca. 90 Hei Verden-skoler gir oss en mulighet til å jobbe i dybden med global undervisning blant skolenes tilsammen 25 000 elever. Disse skolene gjør bruk av flere av våre undervisningsressurser, som foredrag, undervisningsmaterieell på nett, filmer, plakater og seminarer, og årets evaluering viser at på disse skolene når vi i stor grad våre mål.»

Internasjonalt utvalg i folkehøgskolen (IU): «Global læring i folkehøgskolen er hovedfokuset til IU (Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen). Internasjonal sekretær (IS) var på 26 folkehøgskolebesøk i løpet av 2012 og arrangerte for det meste Pedagogikk for de Rike -seminarer. Seminarene har høy grad av deltakelse og involvering fra elevene sin side. Undervisningsopplegg er blant annet hentet fra IU og Norges Fredslags «Den globale fredsskole»-heftene som ble ferdigstilt sommeren 2011. Det jobbes også med å kartlegge hva som finnes av undervisningsmateriale, og i 2013 planlegger IU å ha mer fokus på hva som finnes av undervisningsopplegg rundt på folkehøgskolene og hvordan man kan dele erfaringer.»

Forut: «100 skoler deltok i barneaksjonen med småskoletrinnet. FORUT var dessuten på besøk på ti skoler med nord/sør-informasjon for alle trinn. Som sterk aktør i barnehagene (1460 deltakende barnehager) er det viktig for FORUT å påpeke at dette også er en viktig læringsarena når det gjelder global læring.»

3.3.2 Organisasjoner som har et fast samarbeid med utvalgte skoler eller folkehøgskoler.

En del RORger har mer eller mindre fast samarbeid med utvalgte skoler og folkehøgskoler. Her er utdrag fra deres årsrapporter:

- **Caritas:** «Vi har i samarbeid med de katolske skolene i Norge utarbeidet et hefte der nord/sør-spørsmål ses i lys av den katolske kirkes sosiallære. Dette finnes både i papirutgave og som et område på våre nettsider. Dette brukes aktivt av de katolske skolene i deres undervisning og henviser til læreplanene i relevante fag til dette heftet.»
- **Regnskogfondet:** «Vi fortsatte i 2012 vårt gode samarbeid med spesielt engasjerte skoler. Vi var i tett dialog med regnskogslinja på Sund Folkehøgskole, både i forbindelse med deres feltreise til Peru og i forbindelse med demonstrasjonen «Ta kontroll. Ut av Repsol!» Det var budskapet da elever fra regnskogslinja demonstrerte foran Stortinget. Ungdommene ba politikerne trekke Oljefondets investeringer på 4,4 milliarder kroner i det spanske oljeselskapet Repsol. Regnskogfondet har krevd det samme siden 2007, på bakgrunn av selskapets miljøfiendtlige framferd i Peru.»
- **Strømmestiftelsen:** «Vi er opptatt av at elever i grunnskolen, på videregående skoler og på folkehøgskoler skal få et realistisk og nært møte med de menneskene og den virkeligheten vi som utviklingsorganisasjon arbeider i. Derfor er det først og fremst viktig for oss å lytte til skolens behov og ønske for time og undervisning. Deretter skreddersyr vi et opplegg for hver enkelt skole og tilpasser undervisningen til hver skoles behov og elevens alder.»
- **KFUK-KFUM Global:** «Vi har jobbet tett med fire folkehøgskoler i 2012, hhv Rønningen, Sunnmøre, Sunnfjord og Valdres. Vi har jobbet særlig med noen relevante linjer, som T/R verden-linja på Rønningen FHS, Afrika-linja på Valdres FHS, Sri Lanka – klassen på Sunnfjord FHS og CFC (Communication for Change) på Sunnmøre FHS. Vi har hatt lørdagsseminarer om stop poverty – kampanjen og jobbet med elevene om blant annet pressearbeid og emner relevante for deres studieturer til hhv Tanzania, Sri Lanka, Sør-Afrika og Palestina.
- **LO:** «Informasjonsrådgiver holder et foredrag i året for elevene på Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole på Ringsaker.»
- **Vennskap Nord/Sør:** «Elever og lærere utgjør hovedmålgrupper for Vennskap Nord/Sør. Vi har 40 aktive skolesamarbeid som får støtte, oppfølging og veiledning gjennom programmet Elimu skolesamarbeid. Vi driver utstrakt samarbeid, veiledning og kursvirksomhet overfor skolene. Gjennom skolesamarbeid fremmer vi global læring og kritisk refleksjon om utviklingsspørsmål også blant elever på samarbeidsskolen i sør.»

3.3.3 Organisasjoner som lager egne undervisningsopplegg og annet materiell til skolen.

Mange organisasjoner har laget undervisningsopplegg og annet materiell som ble tilbudt skoler, blant andre disse:

- **FOKUS** var i 2012 med å støtte utviklingen av et eget undervisningsopplegg (med rollespill og bruk av likestillingsmarkører fra mange forskjellige land) for folkehøgskole/ungdomsskole/videregående. Undervisningsopplegget, der elevene lærer om bruk av FNs kvinnekonvensjon (CEDAW) ble testet ut i 2012 og skal innføres fra 2013.
- **Regnskogfondet** nådde i 2012 ut til 150 000 skoleelever med et brettspill om regnskog og miljøspørsmål. Spillet ble utviklet i samarbeid med Grønt Punkt og det var forskningsjournalist Arild Hagen som produserte innholdet i samarbeid med Regnskogfondet.
- **Attac** sendte i 2012 ut *Skatteparadisjulekalenderen (tilleggstilskudd 2012)*, med undervisningsopplegg til lærerne, til 235 skoler over hele landet. De 24 lukene i kalenderen inneholdt fakta om, og forslag til løsninger på, skatteparadisproblematikken. Denne skulle gi lettfattelig informasjon om konsekvensene av global skatteunndragelse, på en tilgjengelig og spennende måte.
- **Changemaker** har et foredrags-/undervisningsopplegg, den globale skoledagen, der de har opplegg for en hel skoledag og hvor elevene lærer om alle sine fag med utgangspunkt i viktige nord-sør-tema. På grunn av ressursmangel var de i 2012 nødt til å nedprioritere dette og heller tilby mindre omfattende opplegg.

- **Røde Kors** har i 2012 introduserte undervisningsmateriellet "Når krigen raser" for lærere og lærerstudenter, som en samling med verktøy og metoder som støtter opp om selve undervisningsmateriellet. De seks kapitlene belyser utvalgte aktuelle temaer i nord og sør.
- **Redd Barna** utvidet i 2012 sitt undervisningsopplegg *Det magiske klasserommet*, med et rom de kalte Etiopia-rommet. På bestilling ble det sendt ut 480 Etiopia-lærerveiledninger og 172 Nicaragua, Klima & Nødhjelp-lærerveiledninger innen utgangen av 2012. Hvis én lærer pr. skole har brukt *Det magiske klasserommet-Etiopia* med 28 elever, vil det bety at nærmere 10 000 elever har brukt materiellet etter å ha bestilt lærerveiledning høsten 2012.
- **Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG)** distribuerte to hefter om latinamerikanske løsninger til Videregående skoler i 2012: Tegneserien *Latinamerikanske løsninger* og temaheftet *Grasrotkamp i Mexico (begge med tilleggstilskudd 2012)*. Tegneserien var svært populær og alle eksemplarene ble bestilt på kort tid.
- **Hei Verden** distribuerte undervisningsopplegget "Urettferdighetskartet" til ca. 1000 klasser.
- **Afghanistankomiteen i Norge (AiN)** utviklet i 2011 9 nettbaserte undervisningsopplegg for barne- og ungdomsskolen. Disse ble promotert og brukt også i 2012 og AiN fikk positive tilbakemeldinger fra flere hold. I desember 2012 ble flere barn ved Krohnengen skole i Bergen, som har brukt oppleggene, intervjuet på Supernytt på NRK3. De besvarte spørsmål om leveforhold i Afghanistan og konsekvenser av krig og fattigdom.
- **UNICEF Norge** videreførte bruken av undervisningsopplegget «Barnas Rettighetskort» overfor førskolen og småskoletrinnet.

Mange av organisasjonene rapporterer for øvrig at de har benyttet Subject Aid for distribusjon av materiell til skoler over hele landet.

3.3.4 Organisasjoner med andre typer satsing i og overfor skolen.

Andre typer spesielle satsinger i og overfor skolen i 2012 omfattet blant annet dette:

Regnskogfondet: «Vårt samarbeid med Dyreparken i Kristiansand førte til en helt ny utstilling om palmeoljeindustriens herjinger, og hvordan den truer dyr som orangutangen. Utstillingen består av bilder og informasjon om palmeolje som trussel mot regnskogen, og er et fast element ved orangutanganlegget i familieparken. Under åpningen av utstillingen var flere skoleklasser fra

Kristiansand-området til stede. Dyreparken har i tillegg månedlige besøk av skoleklasser i alle alderstrinn, hvor de fokuserer på regnskog og blant annet palmeolje i undervisningen. I tillegg besøkes Dyreparken årlig av flere barnehager, og har flere hundre tusen besøkende i året.»

Norges Fredslag: «I 2012 fortsatte vi med skolebesøk til folkehøyskoler, hvor vi blant annet foreleste om nord-sør-relasjonene i den internasjonale våpenhandelen. Både utviklingskriteriet og global våpenflyt i et nord-sør perspektiv var også tema for våre vår- og høstmøter dette året, hvor vi skolerte vår fredsundervisningsgruppe på feltet. Denne gruppa har igjen drevet fredsundervisning på skoler, asylmottak og ulike fredsmøter gjennom året.»

Naturvernforbundet: «Dette var i utgangspunktet ikke del av arbeidet vårt, men gjennom året har Utdanningsforbundet vist stor interesse for arbeidet med Klimaambassadører (skolerte klimaforedragsholdere). Det er derfor inngått avtale med Utdanningsforbundet om å spre konseptet til skoler ved å tilby foredrag. I første omgang i Agder, men etter hvert også til resten av landet. Arbeidet med dette starter i 2013.»

Miljøagentene: «Våren 2012 hadde vi et samarbeid med Oslo kino, som hadde visning av filmen "Ariettas Hemmelige Verden" for fjerdeklassinger i Oslo. I forkant av disse filmvisningene holdte representanter fra Miljøagentene korte foredrag om miljø- og utviklingsspørsmål, med særlig fokus på vårt økologiske fotavtrykk i forhold til personer i utviklingslands økologiske fotavtrykk. På denne måten nådde vi ut til ca 6 000 fjerdeklassinger i Oslo med nord/sør informasjon.»

Vennskap Nord/Sør (VNS): «Spor-deltakerne (FK-ung-program) har hvert vår en skoleturné rundt på Elimu-skolene i vårt nettverk og holder foredrag for ungdommer i hele landet. Hovedvekt i skoleturneen rettes inn mot de fem nordligste fylkene, særlig samiske områder og yrkesfagskoler.»

«Elimukonferansen i Kristiansand: Vennskap Nord/Sør og Kristiansand Katedralskole arrangerte i november en konferanse for 60 lærere fra våre medlemsskoler om global forståelse i skolen. Målet for konferansen, som foregikk på Kristiansand katedralskole, var å gi kunnskap, inspirasjon og konkrete verktøy til å bruke i global undervisning. Bidragsyttere fra fagmiljøer i Norge og England presenterte praktiske undervisningsmetoder for ulike fag, nettressurser og diskuterte hvilken rolle skolen bør ha i dannelsen av globale borgere.»

Slett –U-landsgjelda (SLUG): «Foredrag og seminarer er en god måte å nå ut til målgrupper med informasjon om gjeldsproblematikk. Når vi inviteres av videregående skoler og folkehøgskoler møter vi som regel engasjerte og interesserte elever, og det bidrar til gode diskusjoner og meningsutvekslinger. Flere organisasjoner og skoler ber oss jevnlig om å komme tilbake og holde foredrag. I 2012 begynte SLUG å evaluere foredragene, ved å sende ut evalueringsskjemaer til skoler og organisasjoner i etterkant av foredragene. Publikum vurderte foredragsholder på en skala fra 1-10, og SLUG fikk disse snittene for følgende spørsmål:

1. Det rent faglige innholdet i foredraget: 9,6
2. Hvor relevant var innholdet i forhold til deres ønsker? 8,8
3. Virket foredragsholderen godt forberedt? 9,4
4. Var foredragsholderen flink til å snakke til målgruppen? 8,8
5. Praktiske forhold: 9
6. Hadde gruppen kjennskap til gjeldssletteproblematikk før foredraget? 5,3

Vi er svært fornøyd med resultatene fra evalueringene, men ser at det fortsatt er et behov for ytterligere folkeopplysning om gjeldsproblematikk ettersom publikum sjelden har forhåndskunnskap om disse spørsmålene.»

UNICEF Norge: «I samarbeid med Aftenposten Junior arrangerte vi skrivekonkurranse for alle landets 7.klassinger i forbindelse med FN-dagen. Med utgangspunkt i FNs tusenårs mål utfordret vi 7.klassingene til å svare på følgende: Hvis du styrte verden...-Hva ville du gjort for å gjøre verden til et bedre sted? De kunne velge mellom dikt og leserinnlegg. Det kom inn over 1300 bidrag. De tre vinnerne fikk bl.a. møte utenriksminister Espen Barth Eide og delta på FN-organisasjonenes markering av FN-dagen. Vinnerbidragene ble trykket i Aftenposten Jr rett før FN-dagen og classesett av avisen ble sendt til alle klasser som hadde deltatt.»

Aftenposten kunngjorde vinnerne av skrivekonkurransen på FN-dagen 24. oktober (t.h.).

A screenshot of an Aftenposten Junior article. The top part shows the newspaper's masthead with the date 'Onsdag 11. september 2013' and various news categories. Below is a sub-header for 'OSLO KULTURNATT 2013' with the date 'Fredag 13. september'. The main image shows two children, a boy and a girl, holding and looking at globes. The article title is 'Hvis jeg styrte verden'. Below the title, it says 'Kala, Einar og Marine vant de tre første plassene i Aftenposten Junior og Unicefs store skrivekonkurranse. Premien er drømmedager i Oslo.' There is also a small text box that says 'Over 110 kulturarrangementer - GRATIS! www.oslokulturnatt.no'.

3.4 Mediearbeid

- Mediene er den suverene arena for spredning av kunnskap og informasjon om Nord/Sør-spørsmål, konkluderte en ekstern gjennomgang av UD/Norads informasjonsstøtteordninger i 2003 på oppdrag fra UD. Mange av RORGene har derfor bygd opp kompetanse på å nå ut i media. En studie av RORGenes «fotavtrykk» i media 2007-2010 konkluderte blant annet at «organisasjonene har i stor grad bidratt til det vi kan kalle 'folkeopplysning', her forstått som å fortelle eller forklare årsaker til problemer eller virkninger av tiltak». Studien ble ledet av Roy Krøvel ved journalistutdanningen på Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) på oppdrag fra RORG-samarbeidet. RORGenes rapportering til Norad for 2012 gir ikke grunnlag for å si om dette avtrykket har blitt styrket eller svekket siden den gang, men de viser klart at RORGenes «fotavtrykk» i media er betydelig.

I årsrapporteringen for 2012 ble RORGene blant annet bedt om å oppgi alle kronikker, kommentarer og debattinnlegg de hadde i norske medier. En gjennomgang av rapportene ga en samlet oversikt over i alt 211 rapporterte kronikker, kommentarer og debattinnlegg om sentrale og aktuelle nord/sør- og utviklingsspørsmål i nasjonale media (se vedlegg 2). Selv om oversikten neppe er komplett gir den et godt bilde av det brede mangfold av organisasjoner som er aktive overfor media. Oversikten må kunnes leses som en god indikator på at RORGene setter et tungt avtrykk og utgjør et vesentlig bidrag til den kritiske debatten om sentrale og aktuelle utviklingspolitiske (og samstempolitiske) temaer i norske riksmidia.

Hovedtyngden av innleggene er naturlig nok i de avisene som generelt vier mest plass til verden utenfor Norge (utenriks- og utviklingspolitikk). Den klart største andelen registrerte innlegg (90) er i Dagsavisen, som har inngått et samarbeid med Global.no i forbindelse med avisas debattsatsing «nye meninger». Dernest følger Klassekampen (30), Vårt Land (22) og ukeavisa Ny Tid (19), men oversikten viser at RORGene har bidratt med kronikker, kommentarer og debatt også i Aftenposten (11), VG (8), Dagbladet (8) og Dagens Næringsliv (5), så vel som Nationen (10) og Morgenbladet (5).

Når det gjelder RORGenes øvrige fotavtrykk i media er det vanskeligere å gi noen tilsvarende oversikt, men årsrapportene viser at egne kronikker, kommentarer og debattinnlegg bare er en begrenset del av deres samlede innsats overfor media. De setter også betydelige avtrykk gjennom intervjuer og redaksjonell omtale av viktige og aktuelle saker i riksmidia, regional- og lokalmedier, herunder trykte så vel som digitale og etermedier, i tillegg til ulike tidsskrifter og blader og ikke minst sosiale medier.

Blant RORGene er det store forskjeller når det gjelder innsats overfor media, der det primært er de meningsbærende organisasjonene som er aktive. Blant de med betydelig innsats er **Regnskogfondet**. De hadde «synlighet og debatt i media» som ett av sine satsingsområder og skriver i sin årsrapport blant annet:

«Regnskogfondet prioriterer høyt arbeidet med å aktualisere og synliggjøre regnskogsaken i mediebildet.

Kollasj av medieklipp hentet fra Regnskogfondets årsrapport

Media er den kanalen hvor vi kan nå flest mennesker på en gang, og er viktig for å skape samfunnsdebatt og engasjement. De tre sakene som fikk mest oppmerksomhet i i 2012 var palmeoljekampanjen, Oljefondets investeringer i regnskogødeleggende virksomhet og den nye kontroversielle skogloven i Brasil.»

De rapporterer dessuten følgende hovedtall:

- ✓ Vi ble omtalt oftere i 2012 enn i 2011 (615 saker mot 522 saker).
- ✓ Vi nådde flere potensielle lesere i 2012 enn i 2011 (65,5 millioner mot 53,9 millioner)

Også andre RORger rapporterer på samme måte om økt «fotavtrykk» i media i 2012, blant andre disse:

Utviklingsfondet rapporterer at de loggførte 184 medieoppslag (både nett- og papiraviser) hvor Utviklingsfondet ble brukt som kilde/informant eller skrev selv, fordelt på 110 redaksjonelle omtaler og 74 egne innlegg. De var godt fornøyd med måloppnåelsen:

«Tiltaket oppfyller i stor grad resultatmålene om økning i avisoppslag i forhold til utgangssituasjonen i 2009, hvor det ble loggført 49 saker. Det er også en liten økning fra i fjor, da det ble loggført 177 saker, hvorav 58 redaksjonell omtale og 119 egne innlegg. Vi er spesielt fornøyde med økningen i redaksjonell omtale.»

NYE MENINGER .NO

FORSIDEN ALLE MENINGER SKRIBENTER ALLE MEDLEMMER OM NYE MENINGER RETNINGSLINJER HJELP

Alle meninger / Verden / Global

10 teser for en sulfri verden

Publisert 16 oktober 2012 - 1390 visninger Innlegg

I dag er verdens matsikkerhetsdag. I følge de siste tallene fra FAO (oktober 2012) sulter i dag 870 millioner mennesker i verden. Det er uverdig, særlig med all den kunnskapen vi besitter. Men å utrydde sulsten er ikke så veldig vanskelig; egentlig.

Andrew Kroglund
Innlegg: 110
Kommentarer: 17

Våre ti teser ut av uføret er derfor som følger:

I følge årsrapporten fra Utviklingsfondet skrev informasjonsleder Andrew Kroglund over 50 kronikker, kommentarer og debattinnlegg i 2012. Mange av dem skrev han i Dagsavisens debattsatsing «nye meninger», men han skrev også i blant andre Aftenposten, VG, Dagens Næringsliv, Dagbladet, Nationen, Klassekampen, Ny Tid, Morgenbladet og Adresseavisa.

t.v.: Utsnitt fra Kroglands kommentar på «nye meninger» i anledning verdens matsikkerhetsdag 16. oktober 2012.

Fellesrådet for Afrika rapporterer at de i tillegg til enkelte oppslag på radio og TV ble nevnt i norsk presse (bare på papir) 118 ganger i 2012 i følge søketjenesten *Retriever*. De konstaterer at dette er en ganske kraftig økning fra året før, da de ble nevnt 76 ganger, og i 2010, da de ble nevnt 60 ganger.

Slett u-landsgjelda (SLUG) rapporterer at de var i media 56 ganger i 2012, en nesten tredobling fra 2011 og en femdobling fra 2010. De forklarer økningen med ansettelsen av en informasjons- og analysemedarbeider, samt massiv oppmerksomhet i forbindelse med gjeldsrevisjonskampanjen og annonseringen av at Norge skulle gjennomføre en gjeldsrevisjon.

SAIH vurderer organisasjonens mediearbeid i 2012 som godt og rapporterer at om oppslag og omtale i forbindelse med *kampanjen Radi Aid* holdes utenfor hadde de 110 medieoppslag, noe som var en vesentlig økning fra 2011. De mener de har blitt flinkere til å bruke media for å nå bredere ut til folk flest og politikere og utdyper det slik i årsrapporten:

«Vi har mest kontakt med studentmedier, men har i økende grad lyktes med både kommentarer og redaksjonell dekning i riksmidier. Vi har også blitt flinkere til å benytte nyhetshendelser til å sette fokus på våre tema. Kanskje mest fornøyd er vi med at vi lyktes i å få rikspolitikere interessert i kampanjen vår, slik at de igjen frontet denne i henholdsvis Dagsavisen og Kveldsnytt. Dette skaper god spredning og legitimitet ovenfor både målgruppen i befolkningen og blant politikere. Vi hadde i 2012 to pressemeldinger som NTB plukket opp. En omhandlet SAIH-aktivist som ble kastet ut av Marokko ved et besøk til okkuperte Vest-Sahara, og en om Studentenes Fredspris. Dette førte til rundt 40 saker i trykte medier og nettaviser. Vi hadde en lengre debatt i Dagsavisen med Coca Cola og Røde Kors om deres Vann til Afrika-kampanje. Debatten resulterte i et møte mellom SAIH og Coca Cola, der vi diskuterte problemstillinger rundt stereotype bilder i markedsføring.»

En rekke andre RORGer rapporterer om godt gjennomslag i media, men uten tallfesting av endring fra tidligere. Dette gjelder blant andre **Kirkens Nødhjelp**, som i sin årsrapport skisserer sitt arbeid slik:

«Vi utvikler pressestrategier til enhver politisk kampanje vi setter i gang. Ofte må vi sette et tema på dagsorden for å få opp debatten i norsk offentlighet, og her spiller bruken av informasjonsstøtten til dagsordenssettende tiltak en viktig rolle. I tillegg følger vi mediebildet og responderer på aktuelle saker i norske medier for å fremme vårt perspektiv/sør-perspektivet samt våre krav. I tillegg til arbeidet med redaksjonelle saker, skriver vi kronikker og leserinnlegg.»

Som indikator på hvordan de har nådd ut i media på viktige temaer oppgir de tall fra Retriever, men understreker at søkeordene ikke nødvendigvis vil gi en fullstendig dekning av oppslag knyttet til temaene, at organisasjoners nettsteder og blogger omfattes i søket og at tv og radio i liten grad omfattes:

- ✓ **Skatt/kapitalflukt:** et søk på ordene "Kirkens Nødhjelp" og "skatteparadis" i 2012 gir **24 treff**. I tillegg ble Siggys kampanjen dekket av blant annet TV2 God morgen, Norge og NRK tv.
- ✓ **Handelspolitikk:** et søk på ordene "Kirkens Nødhjelp" og "Nyt Afrika" i 2012 gir **80 treff**. I tillegg ble kampanjen nevnt to ganger på Nytt på nytt, den var dekket av NRK Morgennytt og TV2 nyhetene, og debatten gikk flere dager på blant annet Dagsnytt 18.
- ✓ **Klimapolitikk:** et søk på ordene "Kirkens Nødhjelp" og "klimatema" i 2012 gir **86 treff**.
- ✓ **Norsk våpeneksport:** et søk på ordene "Kirkens Nødhjelp" og "våpeneksport" i 2012 gir **19 treff**. I tillegg var vi to ganger på kveldsnyhetene på NRK TV.
- ✓ **Bistandsdebatten:** i tillegg til temaene som er beskrevet gjennom rapporten har vi også hatt kronikker og innlegg på trykk knyttet til bistand og bistandskommunikasjon. Dette har skapt debatt.

- Utviklingspolitikkenes ukledelig spagat, var tittelen på en kommentar i Dagbladet i januar av generalsekretær Anne-Marie Helland i Kirkens Nødhjelp. Hun var én av flere RORGer som deltok i debatten om NRK-serien «Den gode viljen», som i 2012 bidro til mye mediedebatt om bistand og utviklingspolitikk.

Også **Changemaker** rapporterer om gode resultater i 2012. De fremhever særlig at de lyktes med å sette etikk i Oljefondet og den etiske forvaltningen av fondet på dagsorden og tallfester de samlede resultatene av sitt mediearbeid slik:

«Changemaker har i 2012 bidratt til 42 redaksjonelle saker i nasjonale medier og 41 redaksjonelle saker i regionale og lokale medier. I tillegg til dette har vi hatt 18 leserinnlegg/kronikker på trykk i nasjonale medier og 11 leserinnlegg i regionale og lokale medier. Og vi har hatt 9 kronikker på trykk i nasjonale medier som vi har skrevet sammen andre organisasjoner. I alle disse sakene har vi snakket om aktuelle nord-sør-tema, med en spesiell vekt på hovedtemaene våre for 2012: global helse og handel. Totalt har vi nådd minst 31,6 millioner lesere i 2012, da kun medregnet det som plukkes opp av medieovervåkningsverktøyet Retriever, hvor det er en god del lokale aviser som ikke inkluderes.»

Andre som rapporterer om gode «fotavtrykk» i media i 2012 omfatter blant andre disse:

Caritas:

«Særlig i forbindelse med fredsprosessen i Colombia, som startet i Norge i oktober 2012, var dette tydelig. Her ble Caritas raskt en "ekspert" som media henvendte seg til både for å kommentere det som skjedde og for å prøve å få "innsideinformasjon" fra forhandlingene. På denne måten kunne vi bruke media til å formidle synspunkter fra våre samarbeidspartnere i Colombia. Blant annet gjennom aktiv bruk av media, samt hardt

arbeid opp mot norske myndigheter la vi press på norske myndigheter om igjen å presse Colombianske myndigheter og FARC-geriljaen til å i større grad involvere sivilsamfunn i fredsforhandlingene.»

Attac:

«Mediearbeid er en viktig del av alt vårt opplysningsarbeid og vi jobber kontinuerlig med å utvikle og forbedre våre mediestrategier. På jevnlig basis sender vi ut pressemeldinger og har kontakt med journalister. Attac er anerkjent som kunnskapsleverandør på våre kjernesaker som finansskatt og andre finansspørsmål, kapitalflukt og skatteparadis, økonomisk krise og gjeldsspørsmål, og internasjonal handel, og vi blir ofte kontaktet av journalister på temaer innenfor våre kjernesaker. Mediearbeid er en stor del av arbeidsoppgavene til leder, og også del av rollen til andre ledende tillitsvalgte. Våre faggrupper utarbeider sakkunnskap som plukkes opp av journalister.»

Framtiden i våre hender (FIVH):

«I 2012 er det spesielt to tema vi har prioritert i mediearbeidet. Det er utfordringer knyttet til tekstilindustrien i sør og hvilke innvirkninger Oljefondets investeringer har på mennesker i sør. Dårlige arbeidsforhold og lav lønn i tekstilindustrien har vært kjent i mange år, men i 2012 var det en omfattende mediedekning av temaet, og vi opplever at vår kunnskap og våre bidrag i media har bidratt til å sette dagsorden og holde saken varm gjennom hele høsten og vinteren. Den omfattende mediedekningen har vært viktig både for å skape bevissthet om temaet i befolkningen, men også for å få forbrukerminister Inga Marte Thorkildsen på banen – og ikke minst legge press på kleskjedene. Til syvende og sist har dette ført til konkret endring gjennom at flere kleskjeder nå har offentliggjort sine leverandørlistene. Vi har også brukt mye medieressurser på å stille spørsmål ved Oljefondets investeringer i sør, blant annet gjennom avsløringer og tips til media, men også gjennom debattinnlegg (se vedlegg for mer informasjon). Etter flere år med søkelys og offentlig debatt rundt dette, ser vi at stadig flere nå kaster seg på i debatten og at også flere politiske partier begynner å utfordre dagens forvaltningspraksis. Ellers opplever vi at vi ofte blir brukt som kilde i etikk saker og andre saker med sør-vinkling som vi jobber med.»

Norges Fredslag:

«I vår virksomhetsplan for 2012 valgte vi å legge inn ekstra innsats på dette tiltaket, da vi nesten doblet timeinnsatsen på dette tiltaket fra foregående år. Dette opplever vi som en riktig og naturlig satsning. Arbeidet i alle tiltakene våre med unntak av web har hatt egne medieplaner gjennom 2012, og her er det lagt inn mange timer med til dels veldig gode resultat. Blant annet har vi bidratt på sendeflater som Dagsnytt 18, Dagsrevyen, Morgennytt, TV2 nyhetene og Søndagsavisa. Vi opplever å bli tatt stadig mer på alvor av de store mediehusene, og samarbeidet vårt med enkelte av dem er svært godt. Gjennom 2012 har vi særlig fokusert på NRK i denne sammenheng.»

Ett tema som fikk mye fokus i 2012 var handel med landbruksvarer. Temaet ble satt på dagsorden av kampanjen *Nyt Afrika*, som ble initiert av en gruppe RORGER. Ulike syn blant RORGene og andre bidro til kritisk debatt i blant annet Dagsavisen, Klassekampen og Aftenposten (t.v.).

4. RORGene som vaktbikkjer og pådrivere

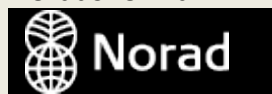
- Hva kom ut av det?

Stortingets føringer:

«Det er grunn til å anta at de pågående geopolitiske endringene og maktforskyvninger i verdenssamfunnet i årene framover vil bringe fram stadig nye saker som utfordrer vår ambisjon om å se "innenrikspolitik og utviklingspolitikk i sammenheng". Flertallet mener at opplysningsarbeidet i økende grad bør sette fokus på slike temaer. Flertallet vil i den sammenheng understreke de frivillige organisasjonenes rolle som pådrivere og vaktbikkjer.»

Norads formål:

«Opplysningsstøtten skal bidra til at frivillige organisasjoner kan representere et kritisk korrektiv til myndighetenes politikk og ivareta rollen som pådrivere og vaktbikkjer i utviklingspolitiske beslutningsprosesser»

De frivillige organisasjonenes rolle som pådrivere og vaktbikkjer i utviklingsdebatten og utviklingspolitikken ble understreket av et bredt flertall på Stortinget i 2009 og lagt til grunn for Norads retningslinjer for informasjonsstøtten. De ble gjentatt slik i en enstemmig merknad fra Stortingets utenriks- og forsvarskomite til budsjettet for 2012:

«Det er etter komiteens mening viktig at ulike synspunkter kommer til ordet i denne debatten og at man unngår en situasjon hvor konsensuspress begrenser en erfaringsutveksling som kan gi nyttige innspill til forbedring av Norges utviklingspolitikk.»

Årsrapporten har hittil gitt et innblikk i hvordan den statlige støtten til de frivillige organisasjonene i tråd med støtteordningens målsettinger har bidratt til folkeopplysning: hvordan organisasjonene har nådd ut til og engasjert brede lag av befolkningen på relevante temaer. Kunnskap og engasjement er viktig i et demokrati, men støtteordningen skal også stimulere organisasjonenes evne til å mobilisere opinionen og bidra som meningsbærende, utviklingspolitiske aktører i demokratiske prosesser i Norge og internasjonalt. Viktige deler av opplysningsarbeidet er knyttet til slike prosesser. Her skal vi se nærmere på hvilke utviklingspolitiske beslutningsprosesser og saker organisasjonene har fulgt i 2012 og hva som kom ut av det – altså *resultater*.

4.1 Hvilke utviklingspolitiske prosesser og saker ble fulgt?

I årsrapporteringen for 2012 ble RORGene bedt om å rapportere kort om hvilke utviklingspolitiske prosesser, nasjonalt og internasjonalt, de deltok i og fulgte i 2012. Rapportene viser et stort mangfold, men også at RORGene har vært tungt inne i mange av de mest sentrale, aktuelle og dominerende utviklingspolitiske prosessene og sakene.

Nasjonalt har mange deltatt i prosessene knyttet til stortingsmeldinger fra regjeringen om utviklingspolitikk og andre politikkområder som var relevante i forhold til samstemt politikk for utvikling. Mange av RORGene rapporterer at de har fulgt disse prosessene nøye. I tillegg til å ha drevet opplysningsarbeid overfor ulike målgrupper, bidratt til mediedekning og kritisk debatt i media har de bidratt med innspill, både til regjeringen i arbeidet med meldingene og til Stortinget i forbindelse med deres behandling av dem. Det er seks meldinger som går igjen i rapporteringen:

- Meld. St. 11 (2011-2012) Global helse i utenriks- og utviklingspolitikken
- Meld. St. 17 (2011-2012) Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2011
- Meld. St. 21 (2011-2012) Norsk klimapolitikk
- Meld. St. 33 (2011-2012) Norge og FN
- Meld. St. 8 (2012-2013) Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2011
- Meld. St. 25 (2012-2013) Dele for å skape, som ble påbegynt i 2012 og lagt fram i 2013.

I tillegg har mange fulgt særlige utviklingspolitiske prosesser knyttet til blant annet skatt og kapitalflukt, forvaltningen av Statens pensjonsfond – utland (Oljefondet), energi- og klimapolitikk, handelspolitiske saker og en rekke andre saker og prosesser knyttet til norsk utviklingspolitikk og bistand.

Også internasjonalt har RORGene fulgt og deltatt i en lang rekke utviklingspolitiske prosesser, konferanser og møter. Deltakelsen og engasjementet har vært særlig stort knyttet til disse:

- FN-konferansen om bærekraftig utvikling (Rio +20) i juni
- Forhandlingene i FN om en internasjonal våpenhandelsavtale (ATT) i juli
- Vår- og høstmøtene i Verdensbanken og IMF
- FN's klimakonferanse i Doha (COP 18) i november

I oppfølgingen av disse har særlig arbeidet med nye utviklingsmål, som skal erstatte FNs tusenårsmål etter 2015, stått sentralt for mange. Utover dette er det store variasjoner mellom RORGene når det gjelder omfanget av deltakelse og hvilke og hva slags prosesser de følger og deltar i.

For enkelte av RORGene er det i liten grad naturlig å ha noen vaktbikkje- og pådriverrolle, mens dette for andre er en sentral og vesentlig del av organisasjonens arbeid. Mange av disse er medlemmer i *Forum for Utvikling og*

Miljø (ForUM), som er en tankesmie for miljø- utviklings- og fredsorganisasjoner. ForUM skal bl.a. legge til rette for felles politikkutvikling i internasjonale miljø- og utviklingsspørsmål, være et kompetansemiljø for politisk lobbyarbeid og drive politisk påvirkning på prioriterte områder. I sin årsrapport skriver ForUM at ForUM-felleskapet har fulgt følgende prosesser:

- *Arbeid med Klimameldingen*
- *De internasjonale klimaforhandlingene (Bonn, Doha)*
- *Revisjonen av Verdensbankens «safeguard policies»*
- *Ledervalg i Verdensbanken*
- *Det internasjonale arbeidet med å innføre finanstransaksjonsskatt*
- *De internasjonale forhandlingene om en våpenhandelsavtale*
- *Arbeidet i FAOs Committee on Food Security med nye retningslinjer*
- *Rio+20*
- *Post-2015*
- *Arbeid med Fordelingsmeldingen*
- *Utvikling av Energy+*

Det er store variasjoner mellom de ulike RORGene. En stor organisasjon som *Kirkens Nødhjelp* oppgir at de særlig fulgte prosesser knyttet til skatt/kapitalflukt, handelspolitikk, klimapolitikk og våpeneksport, som er store og tunge prosesser over et relativt bredt utviklingspolitisk felt, men også mindre solidaritetsorganisasjoner og mer saksspesifikke organisasjoner fulgte til dels tunge og komplekse prosesser. *Publish What You Pay (PWYP) Norge* fulgte tett prosessene nasjonalt og internasjonalt knyttet til åpenhetsloven land-for-land-rapportering, mens *Fellesrådet for Afrika* oppgir at de i 2012 særlig fulgte arbeidet i FNs konferanse for handel og utvikling (UNCTAD XIII), der de deltok i den norske delegasjonen til Doha, arbeidet med stortingsmeldingen om fordeling og ulikhet og Nærings- og handelsdepartementets «samråd om handelsavtaler», der de bidro med innspill til politisk ledelse koordinert gjennom ForUM.

Det å følge utviklingspolitiske beslutningsprosesser på bestemte områder kan være omfattende og arbeidskrevende, slik for eksempel årsrapporten fra FOKUS vitner om (se utdrag nedenfor).

Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål (FOKUS) er et kompetanse- og ressurscenter for internasjonale kvinnespørsmål med vekt på informasjonsformidling og kvinnerettet utviklingssamarbeid. FOKUS' overordnede mål er å bidra til å bedre kvinners sosiale, økonomiske og politiske situasjon internasjonalt og FOKUS består av 74 kvinneorganisasjoner og kvinneutvalg (per februar 2012) i politiske partier, fagforbund, solidaritets- og bistandsorganisasjoner.

I sin årsrapport for 2012 rapporterer FOKUS at de særlig fulgte og deltok i arbeidet med FNs konferanse om bærekraftig utvikling, Rio +20 og at et av FOKUS' store satsningsområder var den årlige *Kontaktkonferansen foran møte i FNs Kvinnekommisjon*, som er et møtested mellom norske myndigheter og sivilt samfunn for deres innspill til myndighetenes arbeid. Tema for konferansen i 2012 var: *FN – Fremtidens likestillingsutfordringer*. Dessuten deltok de, i egenskap av å være nasjonalkomite for FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM), sammen med andre FN-tilknyttede organisasjoner i arbeidet med nye utviklingsmål (Post 2015-agendaen). Dette er store og krevende prosesser, men likevel bare en liten del av FOKUS' arbeid med å følge opp utviklingspolitiske prosesser knyttet til deres tematiske fokus. Nedenfor følger en punktvis oversikt over et utvalg andre prosesser FOKUS rapporterer at de deltok i:

- Ansvar for skyggerapport til FNs kvinnekommisjon (CEDAW), lagt frem denne sammen med andre organisasjoner i Geneve og deltatt på CEDAW-komiteens høring om Norges implementering av kvinnekonvensjonen.
- Høringssvar til NOU 2011:18 *Struktur for likestilling*.
- Åpen høring i Stortinget om Stortingsmelding 11 – Global helse i utenriks- og utviklingspolitikken.
- FOKUS-uttalelse til FNs befolkningskommisjon i FN i New York.
- Høringsnotat til Stortingets energi- og miljøkomite om Stortingsmelding om norsk klimapolitikk.
- Innspill til ny stortingsmelding om Norge og FN, samt deltakelse i utenriks- og forsvarskomiteens høring.
- Høring i Stortingets utenriks- og forsvarskomite om statsbudsjettet, samt individuell oppfølging og samtaler med medlemmer av utenrikskomiteen og innlevering av konkrete forslag til budsjettmerknader.
- Innspill til arbeidet med ny stortingsmelding om rettferdig fordeling, møter med statssekretær Arvinn Gadgil og utviklingsminister Heikki Holmås.
- Høring i Stortingets utenriks- og forsvarskomite: *Prop. 73 S (2011–2012) – Langtidsplanen for Forsvaret*.
- Deltatt i arbeid med *Energi+* sammen med Kirkens Nødhjelp, Energia, ForUM og andre.
- Deltatt i *Utenriksdepartementets konsultasjonsforum* og gitt innspill til de nordisk-baltiske styrerepresentantene i Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF) i forbindelse med deres vår- og høstmøter.
- Sendt brev til stortingsrepresentanter med kommentarer knyttet til *Norfunfs investeringer* etter ForUM og RORGs politikerdebatt om bistand, sammen med andre representanter for sivilt samfunn.
- Levert skriftlig innspill til FNs kvinnekommisjons konferanse 2013 om vold mot kvinner.
- Sendt brev til partiene på Stortinget der vi ber om at de gjenopptar forhandlingene om et nytt, bredt klimaforlik.
- Deltakelse i referansegruppe for *bilateral frihandelsavtale med Colombia*.
- Deltakelse i rådgivningsgruppe for *CMI's prosjektet «Sexual and Reproductive Rights Lawfare»*.
- Innspill til *utkast til partiprogram* til de ulike politiske partiene.

4.2 Resultater - hva kom ut av det?

Hvilke resultater kan RORGene vise til som pådrivere og vaktbikkjer i utviklingspolitiske beslutningsprosesser nasjonalt og internasjonalt? Hvordan bidro organisasjonene til styrking av Norges utviklingspolitikk?

Å rapportere om resultater av slikt arbeid er ingen eksakt vitenskap. Det finnes ingen fasit på hva slags konkrete resultater som forventes, selv om føringene fra Stortinget og Norads retningslinjer gir en viss retning. Både for staten og støttemottakerne har det imidlertid vært viktig at støtten bygger på føringer satt av et bredt, politisk flertall på Stortinget og ikke er knyttet til gjennomføring av den til enhver tid sittende regjeringens politikk. Nettopp det at det her finnes et handlingsrom, som åpner for meningsmangfold og ulike syn og perspektiver er viktig for støtteordningens legitimitet og berettigelse. Dette innebærer at det som

vurderes som et godt resultat av noen vil kunne oppfattes om et dårlig resultat for andre, slik det for eksempel er i spørsmålet om oljeboring i Lofoten og Vesterålen. For den enkelte organisasjon vil et godt resultat som regel være at den har fått politisk gjennomslag for sine forslag og synspunkter. For staten og støtteordningen vil imidlertid det viktigste resultatet kanskje være at RORGene bidrar med et mangfold av informasjon, kompetanse og engasjement som styrker de demokratiske prosessene og grunnlaget for at norske myndigheter kan fatte gode, politiske beslutninger.

Det kan være vanskelig å fastslå sammenhenger mellom innsats og resultatet - mellom årsak og virkning - med sikkerhet. I enkelte tilfeller vil organisasjonene kunne argumentere for at deres innsats har vært *avgjørende* for resultatet og i større eller mindre grad få støtte fra ulike sentrale aktører eller observatører for dét. Ofte vil det imidlertid være ulike vurderinger og oppfatninger av dette. Resultater vil normalt være påvirket av flere forhold og aktører og organisasjonene må kunne være fornøyde om de opplever å *ha bidratt til* et ønsket resultat.

I årsrapporteringen for 2012 ble RORGene bedt om å redegjøre kort for tiltak og virksomhet på dette feltet som de var «særlig fornøyde med» og «hvilken betydning disse *kan ha hatt* for norsk utviklingspolitikk». Disse relativt åpne formuleringene gir ingen systematisk rapportering, men åpner for ulike oppfatninger og syn. RORGene har i sin rapportering omtalt politiske gjennomslag og antydte resultater på dette området nasjonalt og internasjonalt som gir et godt bilde av hva slags resultater de selv vektlegger. Denne årsrapporten bygger på slik rapportering og viser et stort antall og stort mangfold av store og små resultater. Selv om den neppe er fullstendig gir den en viss oversikt over relevante resultater, så vel som et grunnlag for videre debatt om hva slags resultater støtteordningen kan og bør stimulere og vektlegge.

Enkelte resultater i 2012 kom som følge av langvarig innsats gjennom mange år og enkelte gjennomslag av viktig innsats i 2012 og tidligere kom først i 2013. Begge deler er tatt med her. I tillegg er det tatt med enkelte rapporterte resultater i form av saker som er satt på dagsorden, uten

“ For den enkelte organisasjon vil et godt resultat som regel være at den har fått politisk gjennomslag for sine forslag og synspunkter. For staten og støtteordningen vil imidlertid det viktigste resultatet kanskje være at RORGene bidrar med et mangfold av informasjon, kompetanse og engasjement som styrker de demokratiske prosessene og grunnlaget for at det kan fattes gode politiske beslutninger.

“ Særlig miljøorganisasjonene blir i blant kritisert for å være «dommedagsprofeter», men mange av RORGene synes å være mer preget av positiv tro på framtida i tråd med det slagordet som blant andre Changemaker har gjort til sitt: Klart vi kan forandre verden! Resultatene gjengitt her kan leses som en bekreftelse på nettopp det.

at de har gitt konkrete utslag i utviklingspolitikken eller på annen måte hittil. Mange saker må det jobbes med i lang tid før det oppnås gjennomslag, noen går raskt og andre blir det aldri noe av. Slikt vet man sjelden på forhånd. Særlig miljøorganisasjonene blir i blant kritisert for å være «dommedagsprofeter», men mange av RORGene synes å være mer preget av positiv tro på framtida i tråd med det slagordet som blant andre Changemaker har gjort til sitt: Klart vi kan forandre verden! Resultatene gjengitt her kan leses som en bekreftelse på nettopp det.

4.2.1 Utvalgte resultater i arbeidet for å styrke det internasjonale utviklingssamarbeidet

To utvalgte resultater, der norske organisasjoner har spilt en viktig pådriverrolle, vil fremheves her:

- ✓ FN vedtok en internasjonal våpenhandelsavtale (ATT)
- ✓ FN lanserte prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak

✓ FN vedtok en internasjonal våpenhandelsavtale (ATT)

«Våpenhandelsavtalen (ATT) vil gjøre det vanskeligere for dødelige våpen å nå ut på det illegale markedet og vil bidra til at krigsherrer, pirater, terrorister, kriminelle og så videre ikke får tilgang til slike dødelige våpen.»

FNs generalsekretær Ban Ki-Moon

Arbeidet for en internasjonal våpenhandelsavtale (ATT) i FN har pågått gjennom mange år i Norge og internasjonalt. **ForUM** sitter i styret for den internasjonale Control Arms-koalisjonen, som har jobbet med dette siden 2003, og **Kirkens Nødhjelp** har mobilisert sine støttespillere for en slik avtale gjennom sin fasteaksjon i både 2006 og 2008. For **Norges fredslag** var arbeidet med en internasjonal våpenhandelsavtale (ATT) i FN deres hovedkampanje i 2012 og i likhet med **ForUM**, **Kirkens Nødhjelp**, **Changemaker** og mange andre oppgir de en lang rekke aktiviteter og arrangementer for å informere, så vel som å koordinere og mobilisere sine egne og andre til innsats, samt dialog med UD og utstrakt innsats overfor media. Tross mye oppmerksomhet og engasjement, både i Norge og internasjonalt, brøt forhandlingene i FN i 2012 sammen da sluttresultatet i siste liten ble blokkert av USA, Russland og Kina. Forhandlingene ble imidlertid tatt opp igjen i 2013 og førte til at en avtale ble vedtatt i april.

- Vi klarte det! Etter en lang og humpete ferd har vi endelig kommet frem til en våpenhandelsavtale, uttalte **Hilde Wallacher**, som da var rådgiver i utviklingspolitisk avdeling i Kirkens Nødhjelp.

Takk for innsatsen!

Endelig har FN vedtatt en avtale som regulerer internasjonal våpenhandel. Med økt kontroll over våpenhandelen kan vi skape tryggere samfunn hvor mennesker slipper å være redde for væpnet vold og terror.

ForUM er for Kirkens Nødhjelp, Changemaker og mange andre organisasjoner kjempet for kontroll over våpenhandelen. Med flere bindende lover underkjenner regjering fra mennesker over hele landet, har vi fått tyngre i møte med beslutningspublikum så som nasjonalt og internasjonalt.

Våpenhandelsavtalen er en særlig god rett for kvinner og barn som står mest undertrykket. Abubakar Abubakar Mouwli (14) fra Garbarhe (Sen-Soroko) er med i en bevegelse på tross av som setter opp veisperringer og brenn til alle passere.

og det varforståelig at det var så vanskelig å få gjennom. Men det har gått og det har gått. Men for ingen alternativer. Forbarnene er røde, og mennesker er forargede. Abubakar holder et blått barn og søsterne Sarah (10) og Saraya (14) kan bli undertrykket. Det er en kamp som er så viktig som livet. Så vil de oppføre seg bedre, bygge skoler og skoler som alle vil være som er spredd overalt i landet.

Til alle som har bidratt med sin underskrift eller på andre måter. Takk!

Din elektroniske bølge – så med oss videre i kampen for en rettferdig verden. Meld deg inn i Kirkens Nødhjelp kampanjevevnet – send budstift.

ENGASJERT og [ditt navn, din e-post] til **2242**.

BEN NØDHJELP ALERKE Norges Kristne Råd CHANGE MAKER KIRKENS NØDHJELP

Kirkens Nødhjelp og deres samarbeidspartnere takket alle som hadde støttet opp om arbeidet for ATT gjennom mange år for innsatsen.

Utenriksminister Espen Barth Eide (Ap) kalte det "en viktig milepæl for FN i arbeidet med våpenkontroll", mens FN generalsekretær Ban Ki-Moon kalte avtalen «en seier for verdens folk».

Fredslaget oppsummerer sin innsats og resultatene av den slik:

«Norges Fredslag har deltatt både på FN-nivå i 2012-forhandlingene og dertil forberedende komite, i Norge gjennom norsk sivilsamfunnskoalisjon for ATT og jevnlig møter med UDs politiske ledelse og forhandler-team og på globalt nivå gjennom Control Arms koalisjonen, hvilke representerer NGOene som kjempet for ATT på alle kontinent. Våre sterke utviklingspolitiske bidrag i denne sammenheng var kampen for utviklingskriteriet og korrupsjonskriteriet i ATT. I tillegg bidro vi sterkt med våre nettverk i Sør, kartlegging av våpenproduksjon i Sør og globale handelsmønstre for våpen, analysert i Nord- Sør perspektiv.»

«Jeg er enig i at samarbeidet mellom sivilsamfunnet og stater som ønsket en sterk og robust ATT var en viktig årsak til at vi til slutt fikk vedtatt en god avtale i FN.

Utenriksminister Espen Barth Eide (Ap) i brev til ForUM

ForUM oppsummerer resultatene av sitt arbeid slik:

«ForUM har bidratt til økt kunnskap om forhandlinger om en ny våpenhandelsavtale bl.a. gjennom å tilrettelegge for at den internasjonale våpeneksperten Andrew Feinstein ble intervjuet av NRK Urix, gjennom et høyt antall oppslag i norsk presse mellom juni og august og gjennom et sidearrangement på selve forhandlingene om hvordan våpendeler kan inkluderes i avtalen. Arrangementet hadde stort oppmøte, inkl. mange delegater fra skeptiske stater.»

« Spørsmålet om å forfølge og vedta prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak står sentralt i enhver strategi for bærekraftig utvikling. I fravær av slike vil enhver utviklingsstrategi kunne bli undergravd av misligholdt statsgjeld eller gjeldskrise.

FNs konferanse om handel og utvikling (UNCTAD)

Slett u-landsgjelda (SLUG) fremhever dette resultatet i sin årsrapport: prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak ble lansert på FNs konferanse om handel og utvikling i Doha i april (UNCTAD XIII). Dette har vært et viktig politisk mål for SLUG og arbeidet med prinsippene har pågått siden 2008. Prosjektet har vært finansiert av Norge og SLUG har spilt inn til utarbeidelsen av prinsippene ved flere anledninger. Da *Astrid Ajamay fra UD* holdt innlegg på UNCTAD XIII under lanseringen forklarte hun bakgrunnen slik:

«Regelmessige gjeldskriser de siste tiårene viser at internasjonale prinsipper er helt nødvendig. Vi erkjenner også at gjeldsslette ikke bare handler om veldedighet, men også om rettferdighet.»

Astrid Ajamay (UD)
Foto: SLUG

Om lanseringen i FN og sitt arbeid skriver SLUG i sin årsrapport blant annet dette:

«Våren 2012 ble FNs Prinsipper for å fremme ansvarlig utlån og låneopptak lansert i Doha, Qatar. Arbeidet med prinsippene har vært en treårig prosess finansiert av Norge, og har bestått av en ekspertgruppe som har kartlagt hvilken praksis som allerede finnes i nasjonal långiving og samle "best practice". Prinsippene ble lansert etter en hard kamp om hvorvidt FNs konferanse for handel og utvikling (Unctad) i det hele tatt skulle ha gjeld som en del av sitt mandat. SLUGs politiske rådgiver var tilstede på lanseringen av prinsippene i Doha, og spilte en viktig rolle for å sikre at gjeldsmandatet til Unctad ikke ble svekket på toppmøtet. Unctad er den eneste FN-organisasjonen som jobber omfattende med gjeld. Hadde gjeld forsvunnet ut av Unctads mandat, ville det forsvunnet ut av hele FN-systemet og blitt overlatt til Verdensbanken og IMF.»

« Prinsippene ville ikke ha blitt noe av uten Norges støtte.

« Organisasjoner som Eurodad, Afrodad og SLUG har utført veldig viktig arbeid, de er milepæler.»

Yuefen Li, UNCTAD

Arbeidet er imidlertid ikke over og SLUG rapporterer at de «ser et klart behov for sterke sivilsamfunnsgrupper som jobber med gjeld i ulike land som kan påvirke myndigheter til å anerkjenne prinsippene og sette i gang implementeringstiltak». Basert på intervjuer med eksperter under toppmøtet utga SLUG i etterkant rapporten «*Fra prinsipper til handling. Etter Unctad: Veien mot ansvarlig utlån og låneopptak*». Denne ble lansert på et SLUG-seminar i september og fikk ifølge SLUGs årsrapport ros fra UD for grundighet, aktualitet og relevante innspill.

4.2.2 Utvalgte resultater i arbeidet for å styrke norsk utviklingspolitikk

Mange RORGer rapporterer om resultater som etter deres syn bidrar til å styrke norsk utviklingspolitikk. Mange av dem har også stort potensial for å kunne styrke internasjonal utviklingspolitikk. Her presenteres utvalgte resultater der organisasjonene har spilt en viktig rolle som vaktbikkjer og pådrivere:

- ✓ Regjeringen lovet å innføre land-for-land-rapportering innen 1. januar 2014
- ✓ Regjeringen lovet, som første land i verden, å gjennomføre en gjeldsrevisjon
- ✓ Partiene på Stortinget fornyet klimaforliket - uten svekkelse av utslippsløftene
- ✓ Regjeringen besluttet å lage en utviklingspolitisk stortingsmelding om ulikhet og fordeling

✓ Regjeringen lovet å innføre land-for-land-rapportering (LLR) innen 1. januar 2014

« Formålet med LLR er å oppnå økt åpenhet og kontroll med pengestrømmer mellom selskaper og myndigheter i et land, for derigjennom å bidra til at befolkningen i landet kan få tilgang til nødvendig informasjon for å utøve demokratisk kontroll med, og holde regjeringen ansvarlig for, forvaltningen av inntekter fra landets naturressurser. »

Rapport til Finansdepartementet fra arbeidsgruppen for land-for-land rapportering (mai 2013)

20. juni 2012 annonserte finansminister Sigbjørn «Sigg» Johnsen (Ap) at Norge vil innføre land-for-land-rapportering (LLR) i Norge innen 1. januar 2014. Den dagen fikk han overrakt over 38.000 underskrifter med krav om nettopp det, «slik at norske selskaper ikke snyter på skatten i fattige land». Sigg-kampanjen ble gjennomført av **Kirkens Nødhjelp** og **Changemaker**, som i likhet med **Publish What You Pay (PWYP) Norge**, **Attac** og **ForUM** har hatt stort fokus på dette etter at det for noen år tilbake ble fremmet av **Tax Justice Network (TJN)** og senere tatt opp i UD's «dialogprosjekt kapital for utvikling».

- I de fattigste landene er skatteunndragelse blitt et spørsmål om liv eller død, sa daværende seniorrådgiver i Tax Justice Network, Sony Kapoor, til Morgenbladet for seks år siden, og Sigrid Klæboe Jacobsen i TJN Norge forklarte initiativet slik i 2008:

"Multinasjonale selskaper kan begynne å rapportere hvor mye de tjener og skatter i hvert enkelt land. Dette prinsippet har fått et navn: land-for-land-rapportering, og er på full fart vei inn som en del av både lovgivning og samfunnsansvar."

« Tusen takk for det store engasjementet som dere har i saken. Dere har gitt et enormt bidrag og backing for at vi skal få dette til. »

*Finansminister Sigbjørn «Sigg» Johnsen (Ap)
til aktivistene i Sigg-kampanjen*

Changemaker rapporterer slik om sitt arbeid:

«Vi er veldig fornøyde med "Siggy"-kampanjen vi gjennomførte vinteren og våren 2012, rettet mot finansminister Sigbjørn Johnsen med krav om innføring av land-for-land-rapportering. Vi er fornøyde med den både fordi den raskt gav politiske resultater og fordi det var en kreativ og nyskapende kampanje. Kampanjen, en fanklubb for finansminister Sigbjørn "Siggy" Johnsen, ble en stor hit på sosiale medier, og fikk mye oppmerksomhet i media. Den bidro også til stor mobilisering på den ukentlige aksjonen utenfor Slotten i forbindelse med Statsråd, hvor Sigbjørn Johnsen stoppet for å snakke med oss to ganger. Vi brukte humor som virkemiddel og opplevde mye positiv oppmerksomhet både fra publikum, andre deler av det utviklingspolitiske Norge og fra politikere. Det var avgjørende for det raske gjennomslaget at budskapet var positivt, og ikke minst delbarheten på sosiale medier. Kampanjenettsiden "100 grunner til å digge Siggy" ble populær og kampanjen spredte seg langt utover den vanlige publikumsmassen for utviklingspolitiske kampanjer. I juni 2012 lovet Sigbjørn Johnsen å innføre land-for-land-rapportering, noe som finansdepartementet frem til vi satt i gang kampanjen ikke var villig til å diskutere. En slik rapportering vil gi oss mulighet til å undersøke om norske selskaper betaler den skatten de skal i utviklingsland, og på den måten bekjempe skatteunndragelse og kapitalflukt.»

Foto: Changemaker

Norge er imidlertid ikke det eneste landet som jobber med slike spørsmål, som også har stått høyt på dagsorden i EU og USA i de senere årene. I forbindelse med Finansdepartementets høringsrunde i 2012 lanserte PWYP Norge rapporteringsforslaget *Åpenhetsloven utvidet land-for-land-rapportering*. I sin årsrapport peker de på forslagetets potensial for å sette presens:

«Dersom Norge går inn for en utvidet land-for-land-rapportering, er det egnet til å sette en global presedens for åpenhet. Dersom Norge går foran på dette området, kan det gi andre land de nødvendige argumentene for å følge etter, og innføre tilsvarende krav. Det kan også fungere som en døråpner for dem som arbeider for at tilsvarende åpenhetsprinsipper skal gjelde for andre sektorer enn bare utvinningsindustrien.»

«**Det er gode grunner til at Norge skal være en pådriver internasjonalt. Hvis EUs regelverk ikke er godt nok bør vi være i forkant.**

Høyres utviklingspolitiske talsmann, Peter S. Gitmark (H) på debattmøte i regi av PWYP Norge, Redd Barna og KLP

20. mars 2013 arrangerte PWYP Norge, Redd Barna og KLP debattmøte om korrupsjon og kapitalflukt med Snorre Valen fra SV og Peter S. Gitmark fra Høyre.

Foto: PWYP Norge

«Det er første gangen prinsippene (for ansvarlig utlån og låneopptak) implementeres på nasjonalt nivå. Dette gir et løft til gjennomføring av prinsippene og til reform av den internasjonale finansielle arkitekturen.»

Yuefen Li, UNCTAD, på FNs generalforsamling i New York, september 2013

Slett U-landsgjelda (SLUG) har spilt en pådriverrolle i norsk gjeldspolitik i en årrekke. Etter at FN hadde lansert prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak kunne de på sine nettsider i fjor notere seg nok en seier: «15. august ble den norske gjeldsbevegelsen servert bløtkake av utviklingsminister Heikki Holmås, som annonserte at Norge vil gjennomføre en gjeldsrevisjon.»

- Dette var en historisk dag for den norske gjeldsbevegelsen, som har jobbet for dette i lang tid, mente SLUG, som på egne nettsider forklarte betydningen av dette slik:

«Norge er det første kreditorlandet som tar initiativ til en gjeldsrevisjon, og har dermed muligheten til å sette et eksempel til etterfølgelse for andre kreditorer. Et viktig formål med en gjeldsrevisjon er å avdekke illegitim gjeld for så å få den slettet. Et annet viktig formål er å rette opp i svakheter i norsk utlånspraksis for å forhindre oppbyggingen av illegitim gjeld.»

Når SLUG i sin årsrapport fremhever dette arbeidet som noe de er særlige fornøyd med begrunner de det slik:

«SLUG har spilt en tydelig pådriverrolle for en norsk gjeldsrevisjon i en årrekke. Vi har gjennom møter med Utenriksdepartementet fulgt prosessen tett, og gitt innspill til hvordan revisjonen bør gjennomføres, samt lagt press på at den bør gjennomføres. Utviklingsministeren og øvrig ledelse i Utviklingsdepartementet har ved flere anledninger understreket at revisjonen ikke ville kommet på plass uten press fra oss. Det vitner om en tydelig politisk målsetting og en klar strategi. Det må legges til at det har vært interne krefter i departementet som svært gjerne ville gjennomføre revisjonen, men som også hadde bruk for eksternt press for å få gjennomslagskraft på regjeringens konferanse og i Stortinget. Vi ser på gjeldsrevisjonskampanjen vår som en klar politisk suksess. Gjennomgangen av norsk utlånsportefølje til utviklingsland sender et tydelig signal om at Norge ønsker å være en ansvarlig kreditor som vil forsikre seg om at vi ikke får nedbetalinger på illegitim gjeld. Dette er en videreføring av gjeldsprofilen fra 2006 da Norge slettet gjeld på bakgrunn av utlåners medansvar, og bidrar til at Norge ligger helt i front i verden som en ansvarlig kreditor. Vår neste målsetting er at andre utlånere følger Norges eksempel og går igjennom egne utlånsporteføljer. Vi ønsker også at Norge gir politisk støtte til andre land både utlånere og låntagere som ønsker å gjennomføre en gjeldsrevisjon.»

Også Changemaker har hatt en viktig rolle som pådriver i gjeldsspørsmål og viser her at de er fornøyd med utviklingsminister Heikki Holmås' beslutning om å gjennomføre en norsk gjeldsrevisjon.
Foto: Changemaker

«Den norske gjeldsrevisjonen hadde aldri blitt en realitet uten SLUGs proffe og iberdige arbeid.»

Statssekretær Arvinn Gadgil (SV)
under lanseringen av SLUGs skyggerapport til regjeringens gjeldsrevisjon 28. aug. 2013

«Senest i sommer publiserte Utenriksdepartementet en banebrytende revisjon av gjelden som utviklingsland skylder Norge. Denne gjeldsrevisjonen bør inspirere andre långivere til å revurdere gamle og byrdefulle låneavtaler.»

Bill Gates
i Dagens Næringsliv 2. sept. 2013

«Klimaforliket er SVs nye barnehageforlik. Det sikrer at miljøpolitikken i fremtiden får et klart SV-stempel uavhengig av hvem som styrer.

SV-leder Audun Lysbakken etter at det ble inngått klimaforlik på Stortinget

Norsk klimapolitikk sto på dagsorden i 2012, da regjeringens lenge varslede Klimamelding ble lagt fram. Stortingets behandling av denne, der det også var ønske om å fornye det tidligere inngåtte klimaforliket, var imidlertid vanskelig.

Selv om mange av RORGene er kritiske til norsk klimapolitikk og mener at denne svekkes av norske oljeinteresser, så fremhevet to organisasjoner organisasjonenes bidrag i forbindelse med klimaforliket på Stortinget. **Den norske kirkes Nord/Sør-informasjon (KUI)** pekte i sin rapport på organisasjonenes bidrag til at det i det hele tatt ble et forlik:

«Nord/Sør-info har gjennom sitt brede kontaktnettverk i Skaperverk og bærekraft-prosjektet (SoB) særlig bidratt til at norsk miljø- og klimapolitikk har fått fornyet fokus i den offentlige debatten. Da det politiske arbeidet med klimaforliket brøt sammen i begynnelsen av juni 2012, var Den norske kirke og Nord/Sør-info en av mange pådrivere for et opprop der partene ble oppfordret til å sette seg ned igjen rundt forhandlingsbordet. Som kjent fulgte politikerne oppfordringen, og miljøvernministeren uttalte i etterkant at den brede massen som sto bak oppropet var en viktig årsak til at partene tok opp forhandlingene igjen.»

- Nytt klimaforlik etter press fra sivilsamfunnet, skrev **ForUM** på sine nettsider etter at klimaforliket ble inngått, men fremhevet i sin årsrapport et mer spesifikt resultat av organisasjonenes innsats:

«Informasjonstiltak i forbindelse med arbeidet med Klimameldingen kan ha bidratt til at forsøk på å svekke utslippsløftene i Klimaforliket ikke ble tatt til følge.»

Hentet fra <http://www.nu.no/klimaopprop>

«Vi som har undertegnet dette oppropet ber regjeringen og opposisjonen om å sette seg ned ved forhandlingsbordet igjen for å bli enige om et nytt og ambisiøst klimaforlik. Hvis ikke havner vi i en fortvilt situasjon hvor det ikke blir et solid flertall for svært viktige klimatiltak.

De aller fleste partiene på Stortinget er enige i at klimatrusselen er verdens alvorligste utfordring. Da må de også klare å bli enige om utslippskuttene her hjemme, uten først og fremst å tenke på hva som tjener deres parti best.

Det ligger nå flere forslag på bordet både fra regjeringen og fra opposisjonen, som er viktige og bør bli vedtatt. Vi ber partiene sette seg ned ved forhandlingsbordet igjen og vise reell vilje til forhandlinger.

Opprop til Stortinget fra mer enn 70 organisasjoner

«Vi skal samles på rødgrønn side for å se om det er mulig å få samtalene i gang igjen. Dette vil bli avklart ganske raskt.

SV-leder Audun Lysbakken til NTB etter at partiene på Stortinget mottok opprop fra mer enn 70 organisasjoner

Klimaforliket er SVs nye barnehageforlik
«Klimaforliket er SVs nye barnehageforlik. Det sikrer at miljøpolitikken i fremtiden får et klart SV-stempel uavhengig av hvem som styrer, sier SV-leder Audun Lysbakken.
Klippet fra SVs nettsider

«Denne prosessen viser at SV ikke bare får en grønnere politikk med Høyre, men faktisk også med Frp, enn det de klarer med Arbeiderpartiet.»

Høyres klimapolitiske talsmann Nikolai Astrup til Dagsavisen etter klimaforliket

✓ **Regjeringen besluttet å lage en utviklingspolitisk stortingsmelding om ulikhet og fordeling**

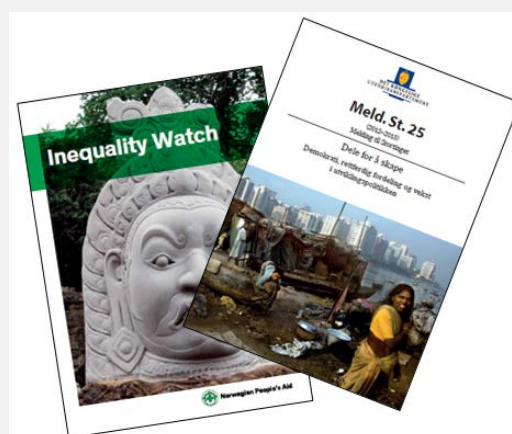
Som vaktbikkjer og pådrivere kan RORGene i større eller mindre grad påvirke gjennom innspill til regjeringens arbeid med stortingsmeldinger og Stortingets behandling av disse, som for eksempel den såkalte «fordelingsmeldingen» som regjeringen tok initiativet til i 2012. Enkelte ganger kan imidlertid organisasjonenes avtrykk være større enn positive resultater i form av gjennomslag for enkeltinnspill, slik **Norsk Folkehjelp** (NF) antyder i sin rapport til Norad for 2012:

«Norsk Folkehjelps mangeårige arbeid for en ny utviklingspolitikk har gitt resultater ved at regjeringen vedtok å lage en egen stortingsmelding om ulikhet og utvikling. Rapporten Inequality Watch har bidratt med analyse og politiske forslag til hvordan en utviklingspolitikk for reduksjon av økonomisk ulikhet kan utformes. NF har i tillegg fremmet konkrete innspill til meldingen og hatt dialog med politiske myndigheter, som har blitt positivt mottatt. Vi har bl.a. vært pådriver for å fremme reduksjon av økonomisk ulikhet internt i land, satsing på land som viser politisk vilje til å redusere ulikhet, støtte til omfordelende skattesystemer og pengeoverføringer som virkemidler i arbeidet og et tydelig fokus på sosiale bevegelser i arbeidet for en rettferdig fordeling.»

Norsk Folkehjelp har i en årrekke hatt et sterkt fokus på fordeling og ulikhet i sitt arbeid og da regjeringens melding ble lansert i juni 2013 kalte tidligere generalsekretær i NF, **Halle Jørn Hanssen**, det et «paradigmeskifte».

«Denne rapporten vil være et viktig verktøy for oss når vi skal videreutvikle vår politikk på bistand og utvikling.»

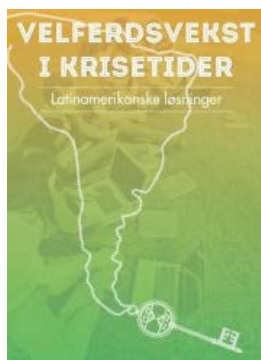
Utviklingsminister Heikki Eidsvoll Holmås (SV) under lanseringen av Norsk Folkehjelps rapport «Inequality Watch» (september 2012)

En rekke RORGer rapporterer at de aktivt fulgte arbeidet med meldingen og bidro med innspill. Blant disse er **Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG)**, som i 2012 var særlig fornøyde med sin kampanje «Velferdsvekst i krisetid» og hvordan den bidro til regjeringens arbeid med fordelingsmeldingen. I rapporten med samme navn presenteres hovedbudskapet slik:

«Samtidig som finanskrisen lammer Europa og velferd bygges ned, viser latinamerikanske land vilje til statlig styring for å skape arbeidsplasser og velferdstilbud. Fattigdommen synker, antallet med tilgang på helsetjenester øker drastisk, flere barn fullfører skolegangen og færre er arbeidsledige.»

I årsrapporten utdyper LAG kampanjens innflytelse på regjeringens fordelingsmelding slik:

«Utviklingsminister Heikki Holmås vart veldig inspirera av kampanjen vår og sekretariatets dialog med ministeren i perioden november – januar resulterte i at vårt kampanjebodskap vart norsk utviklingspolitikk. Meld. St. 25 Dele for å Skape byggjer i stor grad på vår kampanje. LAG deltok tidleg med innspel til den såkalla fordelingsmeldinga. Allereie under utviklingsministerens mindre offisielle lansering av ideen om ei slik melding i november, gav LAG sine innspel. Me deltok sjølvsagt med skriftleg innspel til meldinga og på verkstaden organisert av departementet. Deretter følgde me opp med bilateralt møte med Holmås i januar – og påverka også slik ministeren si reise til Latin-Amerika. Sist men ikkje minst er LAG høyringsinstans, leverte skriftleg høyringsfråsegn våren 2013 og la denne fram i Stortinget.»

4.2.3 Utvalgte resultater i arbeidet for å styrke ulike norske aktørers praksis

RORGene bidro i 2012 ikke bare til å styrke utviklingspolitikken i Norge og internasjonalt, men også til å endre praksis hos norske aktører (næringsliv, institusjoner, forbrukere mm) til beste for utvikling. Her er noen utvalgte eksempler.

✓ Varnergruppen, Moods of Norway og H&M besluttet å åpne sine leverandørlistor

- En (...) virksomhet som vi er spesielt fornøyde med er arbeidet med tekstilsektoren, med levelønn, forholdene i leverandørkjeden og med etikk i offentlige innkjøp, skriver **Framtiden i våre hender (FIVH)** i sin årsrapport og utdyper resultatene av kampanjen «Vreng kleskjedene» slik:

«I 2012 startet vi arbeidet med å bygge opp kunnskap og teknisk utvikling rundt hvordan vi kan drive opplysende og engasjerende underskriftskampanjer på våre egne nettsider. Mye av forarbeidet til kampanjen «Vreng kleskjedene» (lansert januar 2013) ble gjort i 2012, og kampanjen har gitt svært gode resultater, både målt i engasjement og underskrifter, men også ved at flere kleskjeder (H&M, Varner og Moods of Norway) har gitt etter for kravet om en mer åpen og rettferdig tekstilbransje som vil komme arbeidere i sør til gode.»

✓ Norske matprodusenter kuttet sitt palmeoljeforbruk med to tredeler.

Etter at **Regnskogfondet** og **Grønn Hverdag** i 2011 fikk utarbeidet en palmeoljeguide kunne de to organisasjonene notere gode resultater av oppfølgingen av palmeoljekampanjen i 2012. Regnskogfondet oppsummerer resultatene slik i sin årsrapport:

«Palmeoljekampanjen har ført til at hver nordmann får i seg to liter mindre palmeolje i 2012 enn i 2011. Bransjen har lyttet til kravet fra tusenvis av forbrukere og kuttet det norske forbruket med 66 prosent. 21 523 skrev under på oppropet om å fjerne palmeoljen fra norske matvarer. Kuttet er så massivt at det vekker internasjonal oppsikt.»

Faksimile fra VG
28. november 2011

«At palmeoljeindustrien har vært satt under lupen i den norske offentligheten i 2012, har også vært kjærkomment for våre indonesiske partnere som daglig arbeider hardt for å unngå at nye skogområder faller for hogstmaskinene til fordel for flere plantasjer.»

✓ Norges Bank besluttet å sette tropisk avskoging som prioritert tema for sitt etikkarbeid.

Regnskogfondet er én av mange RORGer som aktivt følger opp forvaltningen av Oljefondet. Blant aktivitetene i 2012 var utgivelsen av rapporten «*Beauty and the Beast*», der organisasjonen dokumenterte at Norges investeringer i *verstingbransjer* er 27 ganger større enn den årlige bevilgningen til skogbevaring. Rapporten fikk stor oppmerksomhet, både i Norge og i utlandet. I årsrapporten fremhever de resultatene slik:

«Som et resultat av dette bestemte Norges Bank seg i fjor høst for å sette tropisk avskoging som prioritert tema for sitt etikkarbeid. Dette var et viktig gjennombrudd for vårt arbeid, og det ble lagt stort merke til også internasjonalt at et av verdens største fond offentlig framhever at selskapene det investerer i må redusere avskogingen. Regnskogfondet vil videreføre arbeidet for å sikre at Norges Bank stiller klare krav til at selskapene de investerer i, og at de selger seg ut av de verste selskapene.»

4.2.4 Andre resultater knyttet til styrking av utviklingspolitikk og bistand

I avsnittene ovenfor har utvalgte resultater av informasjonsstøtten blitt fremhevet. De representerer imidlertid bare et lite utvalg. Nedenfor følger en punktvis oppsummering av de fleste av de øvrige resultatene RORGene har fremhevet i sine årsrapporter når det gjelder styrking av norsk og internasjonal utviklingspolitikk og bistand og som i større eller mindre grad kan tilskrives den statlige informasjonsstøtten.

- ✓ **SLUG** er godt fornøyd med at Norge tok en lederrolle i FN i arbeidet for en ny, uavhengig gjeldsslettemekanisme.
- ✓ **Attac** viser til at deres kontinuerlige press for å få på plass skattlegging av internasjonale finanstransaksjoner har bidratt til at saken har blitt prioritert av UD.
- ✓ **ForUM** er godt fornøyd med at ForUMs rapport om de negative sosiale konsekvensene av IMFs betingelser i låneordningen for lavinntektsland ble tatt godt imot av norske og internasjonale beslutningstakere og vil kunne bli tatt i betraktning i den planlagte revisjonen av låneordningen i 2013.
- ✓ **ForUM** er også godt fornøyd med at presentasjoner av prosessene og resultatene i forbindelse med klagesakene mot Cermaq og Oljefondet overfor OECDs kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv bidro til økt bevissthet rundt kontaktpunktets funksjon i flere land.
- ✓ **FOKUS, WWF, Redd Barna, KFUK-KFUM Global, Kirkens Nødhjelp, Changemaker, SAIH, Fellesrådet for Afrika med flere** er fornøyde med å ha nådd fram med innspill til partienes programarbeid foran stortingsvalget 2013, som kan bidra til å styrke norsk utviklingspolitikk.
- ✓ **Den norske kirkes Nord/Sør-informasjon (KUI)** er særlig fornøyd med sitt arbeid på tjæresand, som bidro til at Opplysningsvesenets fond (OVF) valgte å trekke sine investeringer ut av Statoil.
- ✓ **Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG)** er fornøyd med sin koordinerende rolle i kampanjen mot frihandelsavtale med Colombia, som de mener vil ha negative konsekvenser for landets utvikling. Kampanjen har engasjert mange og bidratt til at avtalen fortsatt ikke er ratifisert.
- ✓ **Caritas Norge** rapporterer om sin pådriverrolle i forhold til fredsprosessen i Colombia, der de sammen med Colombiaforum har bidratt til etablering av strukturer som videreformidler forslag fra sivilsamfunnsorganisasjoner til forhandlingsdelegasjonene.
- ✓ **Norsk Folkehjelp** er godt fornøyd med at rapporten «Farlige forbindelser – norske bånd til den Israelske okkupasjonen», som bidro til at Vita-kjeden besluttet å stoppe salget av Ahava-produkter (Ahava driver produksjon av kosmetikk i bosettingen Mitzw Shalem og eies av jødiske bosettere).
- ✓ **Atlas-alliansen** mener de har gjort et godt arbeid med oppfølgingen av Norad-rapporten (2012), som dokumenter at funksjonshemmede ikke er blitt inkludert i norsk utviklingssamarbeid siden 2000.
- ✓ **Digni** mener de har bidratt til å sette null-toleranse for korrupsjon på dagsorden og samle bredt engasjement om saken (gjennom Bistandstorgets anti-korrupsjonsgruppe).
- ✓ **FOKUS** er særlig fornøyd med innsatsen i forbindelse med statsbudsjettet, som bidro til at det ble bevilget 10 millioner NOK mer i støtte til arbeidet mot vold mot kvinner gjennom UN Women.
- ✓ **Landsorganisasjonen i Norge (LO)** har et vedvarende fokus på kampen for et anstendig arbeidsliv og er særlig fornøyd med økt norsk støtte til ILOs arbeid.
- ✓ **Utviklingsfondet** og **ForUM** er særlig fornøyde med resultatene av deres langvarige fokus på betydningen av landbruksbistand, som har fått godt gjennomslag i ny norsk satsing i strategien «Matsikkerhet i et klimaperspektiv», som ble lansert av tre departementer i desember 2012.
- ✓ **Plan** er godt fornøyd med resultatet av innspill til statsbudsjettet, som de tror bidro til økte bevilgninger til sivilt samfunns arbeid med utdanning.
- ✓ **Plan** er godt fornøyd med at en samlet utenriks- og forsvarskomiteé på Stortinget høsten 2012 ba regjeringen legge fram en utredning om konsekvenser av en norsk ratifikasjon av tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon, som gir barn rett til å klage rettighetsbrudd inn for FN.

- ✓ **Plan** er også godt fornøyd med viktige gjennomslag i arbeidet med regjeringens Meld. St. 11 (2011-2012) Global helse i utenriks- og utviklingspolitikken, blant annet et klart handlingspunkt om «holdningsendring hos gutter og menn når det gjelder vold mot kvinner».
- ✓ **Redd Barna** viser til sine innspill i forbindelse med regjeringens Meld. St. 11 (2011-2012) Global helse i utenriks- og utviklingspolitikken, som reflekterte mange av Redd Barnas hovedprioriteringer.
- ✓ **FIVAS** er særlig godt fornøyd med samarbeidet med norske aktører og organisasjoner i Sør, som har bidratt til å få på plass en bindende standard for offentlig finansiert utbygging av vannkraft i utviklingsland.
- ✓ **FIVAS** er også fornøyd med resultatet av bruk av twitter (t.h.) i forbindelse med utviklingsminister Heikki Holmås besøk i Etiopia, som tok opp rettigheter til mennesker berørt av vannkraft etter tweet fra FIVAS.
- ✓ **Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)** er særlig fornøyd med at regjeringen i Meld. St. 33 (2011-2012) Norge og FN gikk inn for å arbeide for en egen spesialutsending for ungdom i FN.
- ✓ **Den norske Tibet-komité** er særlig fornøyd med å ha fått dannet et eget ungdomslag, der alle de politiske partienes ungdomsorganisasjoner er representert.

4.2.5 Resultater i form av dagsordensetting

En del RORGer har i sine årsrapporter fremhevet resultater som i første omgang innebærer at saker eller vinklinger har kommet på dagsorden:

- ✓ **Kirkens Nødhjelp, Fellesrådet for Afrika, FIVH m.fl.** er godt fornøyd med hvordan kampanjen *Nyt Afrika* satte dagsorden i norske medier og debatt om norsk handels- og landbrukspolitikk.
- ✓ **Global Info** er særlig fornøyd med å ha lyktes i å mobilisere mange kirkelige organisasjoner til deltakelse i *Klimavalg 2013-alliansen*, for å sette klima på dagsorden i valgkampen.
- ✓ **Norges Fredslag** er særlig fornøyd med samarbeidet med Fellesutvalget for Palestina (FUP) og Norsk Folkehjelp om arbeidet med Norsk-Israelsk våpenhandel, der en ny kartleggingsrapport bidro til å sette temaet på dagsorden og mye debatt.
- ✓ **Norges Naturvernforbund** er særlig fornøyd med å ha bidratt til å ha satt norsk klimakvotepolitikk på dagsorden.
- ✓ **Verdensmagasinet X** er særlig fornøyd med å ha bidratt til fokus på og debatt om norsk næringslivs tilstedeværelse og samfunnsansvar i utviklingsland gjennom reportasjer om olje og gass i Afrika.
- ✓ **ZERO** er særlig fornøyd med ZERO-konferansen, som blant annet bidro til å sette behovet for og mulighetene innenfor fornybar energi i Sør på dagsorden.
- ✓ **FIAN og Operasjon Dagsverk (OD)** er særlig fornøyd med etableringen av Det norske Dalitnettverket, som har bidratt til sterkere fokus på verdens 260 millioner kasteløse.
- ✓ **SAIH** er fornøyd med å ha satt studenters kamp for menneskerettigheter og demokrati på dagsorden.

«**Høyre opplever Kirkens Nødhjelp som en klar alliert i kampen for mer handel med land i sør. Vi støtter fullt ut den gledelige kampanjen de har med Nyt Afrika.**»

Høyres utviklingspolitisk talsmann, Peter S. Gitmark, i Vårt Land 29. oktober 2012

Vedlegg 1:

Fordeling av støtte til opplysningsarbeid 2012

Støtten er oppgitt i norske kroner og gjelder utbetalt støtte fra Norad i 2012 (ikke regnskap).

Kilde: Norad

A. Samlet oversikt over fordeling av informasjonsstøtte 2012

Organisasjoner o.a. med flerårige rammeavtaler (RORGene) ¹	55790809
FN-Sambandet og UNICEF Norge ²	30250000
Enkeltavtaler (organisasjoner som fikk støtte til enkelttiltak) ³	2930000
Skoleutveksling	4000000
Samlet støtte 2012⁴	92970809

B. Støtte til organisasjoner med flerårige rammeavtaler (RORGene)

Organisasjon	Tildeling 2012	Tilleggstilskudd ⁵
1. RORG-samarbeidet	2 650 000	
Studieforbund (RORGer)		
2. KrF Skolering (KrFS)	500 000	
3. Senterpartiets Studieforbund (Sp)	400 000	
Bistandsorganisasjoner (RORGer)		
4. Atlas-Alliansen	750 000	
5. Caritas Norge	625 000	120 000
6. Det Norske Misjonsselskap (NMS)	750 000	
7. Digni	1 000 000	
8. FIAN Norge	500 000	205 000
9. FOKUS	1 250 000	
10. FORUT	800 000	
11. Plan Norge	800 000	
12. Regnskogsfondet	1 700 000	
13. SAIH	900 000	99 000
14. Strømmestiftelsen	1 000 000	
15. Utviklingsfondet	1 800 000	317 000
16. WWF Norge	600 000	
Andre organisasjoner (RORGer)		
17. Attac Norge	750 000	245 500
18. Changemaker	1 800 000	220 000
19. Fellesrådet for Afrika	1 600 000	139 000
20. FIVAS	1 400 000	

¹ Støtten ble fordelt på i alt 54 organisasjoner og andre, inkludert RORG-samarbeidet, se egen oversikt nedenfor.

² Fordelt med 28 millioner kroner til FN-Sambandet og 2, 225 millioner til UNICEF Norge.

³ Se egen oversikt nedenfor.

⁴ Stortingets bevilgning i statsbudsjettet for 2012 var på 91 millioner kroner. Når samlet støtte er noe i overkant skyldes det ubrukte midler fra 2011, som ble overført til 2012.

⁵ Se egen oversikt nedenfor.

21. Framtiden i våre hender (FIVH)	1 800 000	215 000
22. Forum for utvikling og miljø (ForUM)	1 200 000	
23. Global Info	750 000	
24. Global.no	1 500 000	
25. Grønn Hverdag*	400 000	
26. Hei Verden	500 000	
27. Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) - journalistutdanningen	200 000	
28. Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen (IU)	500 000	
29. KFUK-KFUM Global	500 000	145 000
30. Den norske kirkes nord/sør-informasjon (KUI)	1 700 000	
31. Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG)	1 400 000	118 309
32. LNU	1 400 000	
33. LO	625 000	
34. Miljøagentene	500 000	
35. Norges Fredslag (NFL)	600 000	350 000
36. Norges Naturvernforbund	500 000	227 000
37. Operasjon Dagsverk (OD)	900 000	
38. Publish What You Pay (PWYP) Norge	500 000	
39. Sex og politikk*	230 000	
40. Slett U-landsgjelda (SLUG)	1 000 000	225 000
41. Vennskap Nord/Sør (VNS)	1 600 000	
42. Verdensmagasinet X	1 350 000	
43. Zero Emission (ZERO)*	400 000	100 000
44. Afghanistankomiteén i Norge (AiN)*	300 000	
45. Den norske Burmakomiteé*	500 000	
46. Den norske Tibetkomité*	300 000	
47. Fellesutvalget for Palestina (FUP)*	300 000	
48. Namibiaforeningen*	400 000	
49. Støttekomiteen for Vest-Sahara (SKVS)	400 000	250 000
De (fem) Store		
50. Kirkens Nødhjelp	2 000 000	
51. Norsk Folkehjelp	2 300 000	
52. Røde Kors	1 600 000	
53. Redd Barna	1 600 000	
54. Flyktningshjelpen	1 400 000	
Sum tilleggstilskudd (RORGene)	2 975 809	2 975 809
Sum tilskudd til RORGene	55 798 809	

Tegnforklaring:

* Organisasjoner med 2-årige avtaler (2011-2012)

C. Tilleggstilskudd⁶ til RORGene 2012

1. Attac	<i>Facebook-kampanje mot skatteparadis</i>	75000
2. Attac	<i>Skatteparadisjulekalenderen - verdens dyreste julekalender</i>	64500
3. Attac	<i>Vet du hva banken din gjør?</i>	106000
4. Caritas	<i>Fredsmekling og næringsinteresser hånd i hånd?</i>	120000
5. Changemaker	<i>Informasjonspakke om økonomisk rettferdighet rettet mot studenter</i>	220000
6. Fellesrådet for Afrika	<i>Afrikabarometer - Næringslivsundersøkelse</i>	139000
7. FIAN	<i>Norsk utenrikspolitikk: Ivaretas Norges menneskerettighetsforpliktelser?</i>	205000
8. FIVH	<i>Norsk utvinningsindustri i Afrika - investeringer og samfunnsansvar</i>	215000
9. KFUK-KFUM Global	<i>0 fattige i 2030</i>	145000
10. LAG	<i>Foredragsserie og blogg om det nye Brasil</i>	88309
11. LAG	<i>Magasin: Grasrotkamp i Mexico</i>	30000
12. Norges Fredslag	<i>Arms Trade Treaty året 2012</i>	350000
13. Norges Naturvernforbund	<i>Global klimarettferdighet</i>	227000
14. SAIH	<i>Video "Africa for Norway"</i>	99000
15. SLUG	<i>Oljefondets investeringer i statsobligasjoner</i>	125000
16. SLUG	<i>Å sette presedens - overførbarheten av den norske gjeldsrevisjonen</i>	100000
17. SKVS	<i>"Behovet for FN-reform: Neglisjeringen av Vest-Sahara"</i>	250000
18. Utviklingsfondet/Spire	<i>Informasjonsinnhenting om småskala fiskere</i>	101000
19. Utviklingsfondet/Spire	<i>Forprosjekt om landran</i>	70000
20. Utviklingsfondet/Spire	<i>Informasjonsinnhenting om framtidombud</i>	146000
21. ZERO	<i>Publikasjon og seminar "Borte bra, hjemme best"</i>	100000
Samlet tildeling 2012		2975809

⁶ Årlige tilleggstilskudd til opplysningsarbeid gis til RORGene på grunnlag av årlige søknadsrunder. Tilleggstilskudd gis til tiltak av «særlig høy kvalitet, aktualitet og relevans» og krever ressurser utover det som normalt forventes gjennomført innenfor RORGenes ordinære årlige tilskudd og som fanger opp nye temaer, saker og problemstillinger.

D. Støtte til årlige enkeltavtaler 2012⁷

Organisasjon	Tiltak	Tildeling
1. Africa Center for Information and Development (ACID)	<i>The Arab Spring: Political and socio-economic impact on sub-Saharan Africa (konferanse)</i>	100 000
2. Arbeiderpartiet (2 tiltak)	1) <i>Utvikling i skjæringspunktet mellom fattigdomsbekjempelse, økonomisk utvikling og klima (Internasjonalt seminar) og</i> 2) <i>internasjonale aktiviteter i regi av fylkeslag</i>	240 000
3. Asle Toje	<i>Drage i Norges bakgård: Kina i Afrika (seminar)</i>	180 000
4. AUF	<i>Informatører fra søsterorganisasjoner (kunnskaps- og nettverksbygging)</i>	100 000
5. Bistandsstiftelsen ARC-Aid	<i>Ren energi for utvikling og samfunnsansvar (konferanse)</i>	80 000
6. Blå Kors	<i>Alkohol, kapital og demokrati (seminar, rapport og nettside)</i>	200 000
7. Diaspora Network	<i>Økt samarbeid mellom norske og diasporaorganisasjoner innenfor utviklingsarbeid</i>	100 000
8. Forandre verden	<i>Konkret handling fra bærekraftige utviklingsprosjekter i Sør: Gode eksempler for fattigdomsbekjempelse på befolkningens egne premisser (DVD, seminar, foredrag og nettside)</i>	100 000
9. Habitat Norge	<i>Urbanisering og bosetningsspørsmål (konferanse og rapport)</i>	160 000
10. Handelskampanjen	<i>Internasjonal handelspolitikk i et Nord/Sør-perspektiv (medieinnslag, konferanser, møter og rapporter)</i>	150 000
11. Høyre	<i>Artikler i Minerva og Muligheter om nord/sør- og utviklingsspørsmål</i>	80 000
12. Human Rights House Foundation	<i>Human Rights Human Wrongs (filmfestival)</i>	200 000
13. Internasjonalt Seminar Tromsø	<i>Seminarrekke / åpne møter</i>	150 000
14. Isha Development Committee	<i>Afrikas horn (foredragsrekke)</i>	50 000
15. Karmøy Fairtrade	<i>Internasjonal solidaritet og miljøengasjement på Haugalandet (konferanse, verdens miljøverndag, fellesmåltid og deltakelse på litteraturfestival)</i>	150 000
16. Leger uten grenser	<i>Glemte kriser i film og sosiale medier (filmproduksjon)</i>	100 000
17. Norges sosiale forum	<i>Globaliseringskonferansen 2012</i>	180 000
18. Norsk Form	<i>Design uten grenser (interaktiv utstilling)</i>	200 000
19. Sauda kommune	<i>Nasjonal konferanse om fairtrade og etisk handel</i>	100 000
20. Støttegruppen for fred i Sudan	<i>Utviklingen i Sudan (nettside, seminar og koordinering)</i>	60 000
21. Tax Justice Network (TJN) Norge	<i>Kapitalfluktkonferansen 2012: Brutte løfter eller foregangsland?</i>	150 000
22. Transnational Arts Production (TRAP)	<i>Transnational Arts Production 2012 (seminar, materiell og digital informasjon)</i>	100 000
Samlet tildeling – enkeltstøtte		2 930 000

⁷ Ordningen retter seg mot organisasjoner og aktører uten rammeavtale, som ønsker å gjennomføre enkeltstående opplysningstiltak knyttet til aktuelle utviklingsspørsmål.

Vedlegg 2:**Kronikker, kommentarer og debattinnlegg i riksmmedia 2012**

dato	RORG / forfatter	Avis	Tittel
05.jan	U-fondet Krogglund	D Dagsavisen (nye meninger)	Akademisk tulletolkning
05.jan	Changemaker Nilsen	Ko Ny Tid	Svipptur til Genève
08.jan	Norsk Folkehjelp Tørres	Ko Dagbladet	Fra frigjøringskamp til maktarroganse
14.jan	WWF Hansson	D Aftenposten	Faglig flopp om Tanzania
17.jan	U-fondet Krogglund	Ko VG	Havis før og nå
24.jan	KN Næss-Holm	D Dagsavisen (nye meninger)	Norsk olje og verdens fattige
25.jan	ZERO Lunde	Ko Vårt Land (verdidebatt)	Obama og klimaet
26.jan	U-fondet Krogglund	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Guruens tanker trengs
01.feb	Fellesrådet Flacké / Johnstad	D Dagsavisen (nye meninger)	Investorenes skjønnmaling
02.feb	Digni Lemvik	D Vårt Land (verdidebatt)	Tar vi brodden av kirkene i Sør?
13.feb	Digni Lemvik	D Aftenposten	Idealismen lever
14.feb	U-fondet Krogglund	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Solhjell, den 7. generasjon og Lagtingssalen
15.feb	Caritas, Digni, KN m. fl.	Ko Vårt Land (verdidebatt)	Tolv milliarder kuler hvert år
15.feb	Redd Barna Wang m. fl.	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Et liv uten sult
15.feb	SLUG Ekholt	D Aftenposten	Viktige vakthunder
16.feb	FOKUS Lindstad m. fl.	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Kjønnsblinde verdensmestere
16.feb	U-fondet Torheim	Ko Nationen	Dynka i Roundup
16.feb	WWF Hansson	Kr Aftenposten	Når trærne må stå for at alle skal få
16.feb	Fellesrådet Johnstad	Ko Ny Tid	Afrikas kjempe – Nigeria
17.feb	U-fondet Krogglund	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Vippepunkt og smeltende engasjement
20.feb	SLUG Alm	Ko Dagens Næringsliv	Oljefondets etiske frisone
21.feb	U-fondet Nærstad	Kr Klassekampen	Pinlig dårlig
22.feb	ZERO Lunde	Ko Vårt Land (verdidebatt)	Rens klimamonstrene!
23.feb	LAG, Spire og Attac	Kr Klassekampen	Matsuverenitet for alle
24.feb	U-fondet Torheim	Ko Dagens Næringsliv	Valgfritt å følge loven?
27.feb	Strømmestiftelsen Aadland	Ko Dagbladet	Klimaflyktninger - ingen tid å miste
27.feb	Norsk Folkehjelp Tørres m. fl.	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Norskstøttet fredsinitiativ gir resultater
02.mar	U-fondet Krogglund	Ko Ny Tid	Hører du sjamanens sang
02.mar	U-fondet Torheim	Kr Morgenbladet	Dagens rett: sprøytemidler
06.mar	SLUG Kvangraven	Ko Klassekampen	Tid for en demokratisk Verdensbank
07.mar	SAIH Evans	D Aftenposten	Internasjonalisering for kven?
07.mar	ZERO Lunde	Ko Vårt Land (verdidebatt)	Stø kurs mot farlige klimaendringer
07.mar	ZERO Lunde	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Stø kurs mot farlige klimaendringer
08.mar	FOKUS Lindstad AIn Petersen	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Jordmødre som rollemodeller
08.mar	SAIH Riise	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Mindre bistand og grovere vold for kvinner i Nicaragua
20.mar	U-fondet Krogglund	Ko Nationen	Spørsmålet Gro glemte
20.mar	Norsk Folkehjelp Tørres	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Fagbevegelsen kan bidra i Myanmar
21.mar	KN Tollefsen	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Kommersialisering av bistanden
23.mar	FORUT m.fl.	Kr Dagsavisen (nye meninger)	Dobbel sykdomsbyrde for fattige
26.mar	Digni Eriksen	D Dagsavisen (nye meninger)	Kritikk på autopilot
26.mar	U-fondet Torheim	Kr Vårt Land	Dagens rett: sprøytemidler
27.mar	SLUG Ekholt	Ko Dagbladet	Hvordan hindre utlån til Syria?
29.mar	U-fondet Krogglund	Kr Klassekampen	Rio+20 burde forplikte
29.mar	Burmakomiteén Skran	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Er suppleringsvalget nok?
30.mar	SAIH Edland-Gryt	D Dagsavisen (nye meninger)	Mer humor i kampen mot fattigdom
30.mar	SAIH Berg	D Klassekampen	Bare litt viktig med utdanning?
30.mar	U-fondet Dahr	D Klassekampen	Et ombud for framtida
01.apr	Burmakomiteén Skran	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Suppleringsvalget 1. april
03.apr	Digni Eriksen	D Vårt Land (verdidebatt)	Ikke hyll Sør-Afrikas "forsoning"
03.apr	KN Tollefsen	D Dagsavisen (nye meninger)	Fattigdom og følelser
11.apr	U-fondet, KN, CM, ForUM, FIVH m.fl.	Ko Dagsavisen (nye meninger)	Ingen unnfalighet, Solhjell

11.apr	LNU Weltzien	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Inkluder ungdom på veien mot en mer bærekraftig utvikling!
16.apr	FOKUS Lindstad	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	seksuelle overgrep som våpen i krig
17.apr	U-fondet, FIAN, LAG m. fl.	Ko	Nationen	Småbrukernes dag
18.apr	ZERO Lunde	Ko	Vårt Land (verdidebatt)	Follow the money
19.apr	U-fondet Krogglund	Ko	Nationen	Småbonden for framtiden?
20.apr	Caritas - Skretteberg/Lid	Ko	Klassekampen	Når drap blir dagligdags
20.apr	U-fondet Krogglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Småbønder i alle land, for én eder
23.apr	VNS Olaussen	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Slik skaper du folkelig engasjement, Holmås
26.apr	Changemaker Nilsen	Ko	Ny Tid	Svineri i sparegrisen
26.apr	Fellesrådet Flacké / SLUG	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Utdaterte forhandlingsgrupper
27.apr	U-fondet Ulland	Ko	Vårt Land	Elefanten i klimarommet
30.apr	Norsk Folkehjelp Tørres	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Nye veier i utviklings-politikken
04.mai	IU Phuthi	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Pedagogikk for de rike
09.mai	ZERO Lunde	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Oljen er bloddopet
13.mai	LNU m fl	Ko	Dagbladet	Kjære Grethe Faremo
15.mai	Attac BP Hansen	Ko	Klassekampen	Okkuper Rio!
20.mai	Strømmestiftelsen Aadland	Ko	Aftenposten	Norway Cup - eller barnas beste?
21.mai	U-fondet / Spire	Ko	Dagbladet	Ti grunner til å ikke date Jens Stoltenberg
21.mai	U-fondet Krogglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Økonomisk vekst; ikke nok
21.mai	Norsk Folkehjelp	Kr	Klassekampen	Ferskvare på billigsalg
21.mai	Changemaker og Spire	Kr	Dagbladet	10 grunner til å ikke date Jens Stoltenberg
24.mai	U-fondet Krogglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Matsikkerhet, hjemme og ut
24.mai	LAG Vold	D	Morgenbladet	Antidemokratisk Freedom Forum
27.mai	Norsk Folkehjelp Tørres m. fl.	Ko	VG	Bruk eiermakten i Chevron, Slyngstad!
29.mai	Norsk Folkehjelp	Ko	VG	Okkupasjon, okkupasjon, okkupasjon
30.mai	FOKUS Lindstad	Kr	Klassekampen	Klima – bare for menn?
30.mai	U-fondet Krogglund	Ko	Klassekampen	Leve grønnskollingene
31.mai	Tibétkomiteén Varsi	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Hva gjør Norge med Tibet?
01.jun	RORG-samarbeidet Aas	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Korrektiv til utviklingspolitikken!
01.jun	FOKUS Lindstad	Ko	VG	Stå opp for kvinnene
04.jun	SLUG Ekholt	Ko	Klassekampen	Gjeldsrevisjonen lar vente på seg
05.jun	FOKUS Lindstad	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Norge må ta ansvar på FNs Toppmøte Rio +20
05.jun	U-fondet Krogglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Å subsidiere, å korrumpere, å feire
05.jun	U-fondet Torheim	Ko	Klassekampen	Genmodifisert mat via Brussel?
08.jun	ForUM Preston	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Hvorfor nøler Norge?
09.jun	Norsk Folkehjelp m. fl.	Ko	Klassekampen	En fotballspillers sultestreik for frihet
13.jun	U-fondet Krogglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Sambaen er løs
14.jun	U-fondet Krogglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Den siste olje
14.jun	U-fondet Krogglund	Ko	Aftenposten	Aftenpostens abdikasjon
14.jun	Changemaker Nilsen	Ko	Ny Tid	Rydd i våpeneksporten!
14.jun	ZERO Lunde	Ko	Vårt Land (verdidebatt)	Rio+20 må bidra til energirevolusjon
18.jun	U-fondet Krogglund	Ko	Nationen	Rier for utvikling
19.jun	Regnskogfondet Løvold	Ko	Dagbladet	Skittentøy til Rio-toppmøtet
19.jun	U-fondet Krogglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Velkommen til Antropocen
19.jun	ZERO Lunde	Ko	Vårt Land (verdidebatt)	Skandaløs energimangel i Afrika
20.jun	U-fondet og Spire	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Men hvem kjemper deres sak?
20.jun	Fellesrådet Flacké m fl	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Grønn og solidarisk nytenking
20.jun	FIVH Hermstad	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Pensjonsfondet profiterer på barnearbeid
21.jun	FIVAS Tjomsland	D	Klassekampen	Infrastruktur for hvem?
21.jun	Zero og KN	Ko	VG	Taler med to tunger
26.jun	SLUG Ekholt	D	Klassekampen	Fra ord til handling
26.jun	Tibétkomiteén Varsi	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Kneler for Kina
27.jun	LAG	Kr	Klassekampen	Kamuflesjekuppet
27.jun	SLUG og Changemaker	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	La noen andre ta oppvasken
28.jun	U-fondet Krogglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Var Rio+20 bare mislykket?
04.jul	U-fondet Krogglund	D	Dagsavisen (nye meninger)	Om å redde verden
19.jul	U-fondet Krogglund	D	Morgenbladet	Oppkonstruert miljøpessimisme
30.jul	KN, Fellesrådet, CM og FIVH	Kr	Dagsavisen (nye meninger)	Grønn og solidarisk nytenkning

02.aug	FIVH Hermstad	Ko	Ny Tid	Grønnvasker etikhversting
08.aug	U-fondet Kroglund	Kr	Dagbladet	Tørke, hete og hvete
09.aug	U-fondet Krogund	Kr	Klassekampen	Fornektelsens historie
09.aug	U-fondet Kroglund	Ko	Ny Tid	Vår felles utfordring
09.aug	SLUG Ekholt	Ko	Klassekampen	Kriser i reprise
10.aug	SAIH Evans og Plan Bjørnøy	Ko	Klassekampen	Frigjøring krever utdanning
15.aug	LAG Lundeberg	Ko	Aftenposten	Velferdsvekst i krisetid
17.aug	Digni Lemvik/Eriksen	D	Morgenbladet	Den egentlige krisen
18.aug	SLUG Ekholt	D	Klassekampen	Skadelig skalpell
20.aug	Digni Lemvik/Eriksen	D	Dagsavisen (nye meninger)	Å forstå religion
20.aug	SLUG Bu	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Et bedrøvelig jubileum
24.aug	Norsk Folkehjelp og LAG m.fl.	Ko	Klassekampen	Frihandel med Honduras?
28.aug	IU Phuthi	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Det gode liv
29.aug	Caritas Skretteberg	Kr	Vårt Land (verdidebatt)	Sivilsamfunnet og fredsbygging
29.aug	Norsk Folkehjelp Jørgensen	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Er du ikke redd?
30.aug	Changemaker Borge Aas	D	Dagsavisen (nye meninger)	Etikk er meir enn retningslinjer
31.aug	SAIH Johannesen	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Afrika som salgstriks
03.sep	Digni m. fl.	Ko	Vårt Land (verdidebatt)	Klima og rettferdighet
03.sep	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Mer eller bedre?
05.sep	Caritas Skretteberg	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Flom kan gi politisk uvær
05.sep	WWF Lie	Kr	Dagsavisen (nye meninger)	Et stykk ren luft takk!
06.sep	U-fondet Kroglund	Ko	Aftenposten (innsikt)	Bønder i byen - storbyjungelen som matfat
06.sep	FIVH Garberg	D	Dagsavisen (nye meninger)	Sofa-aktivisme nytter
06.sep	SLUG Kvangraven	Ko	Ny Tid	Å temme lånemanien
07.sep	FIVH Garberg	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Oljefondets selektive aktivisme
11.sep	Caritas Skretteberg	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Oppsiktsvekkende "fredsavtale" i El Salvador
11.sep	Digni m.fl.	D	Vårt Land (verdidebatt)	Hva vil generalsekretærene?
12.sep	U-fondet / Spire	D	Klassekampen	Snytt Afrika
12.sep	Naturvernforbundet Haltbrekken m fl	D	Klassekampen	Færre og bedre kvoter
13.sep	Digni m.fl.	D	Vårt Land (verdidebatt)	Grønn misjon?
13.sep	FOKUS, AiN, KN, RB og RK	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Styrk kvinnenes stilling
14.sep	Digni	D	Vårt Land (verdidebatt)	Tydlig evangelisk helhet
19.sep	KN, Fellesrådet, CM og FIVH	Ko	Klassekampen	Ikke snytt småbøndene
20.sep	U-fondet Ulland og Nærstad	Kr	Nasjonen	Nytt Afrika og Norge!
20.sep	U-fondet Kroglund og Torheim	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Gift i maten
21.sep	FIAN, U-fondet og Spire	D	Dagens Næringsliv	Ømme tær, investorer?
21.sep	KN, Fellesrådet og FIVH	D	Dag og Tid	Feil om "Nytt Afrika"
21.sep	Fellesrådet Flacké m fl	Ko	Nasjonen	Feil om "Nytt Afrika"
21.sep	Fellesrådet Hermstad	Ko	Ny Tid	Paternalistisk mistillit
24.sep	FIVH Leffler	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Levelønn nå!
25.sep	SAIH Johannesen og Edland-Gryt	D	Dagsavisen (nye meninger)	En utdatert kampanje
26.sep	FIVAS Holmqvist	D	Dagsavisen (nye meninger)	Uriktig fra Coca-Cola
28.sep	VNS Olaussen m fl	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Hva skal vi med NM i bistand?
29.sep	FIVAS Tjomslund	Ko	Ny Tid	Landran er vannran
03.okt	SAIH Hoff	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Ordning for utviste studenter
07.okt	Caritas Skretteberg	Kr	VG	Fred er mulig
08.okt	U-fondet Kroglund og Ulland	D	Dagsavisen (nye meninger)	Om afrikansk og norsk nytelse
08.okt	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Holmås tør å få jord under neglene
09.okt	Digni m.fl.	Kr	Vårt Land	Antikorrupsjon på villspor
13.okt	KN, FIVH, Grønn Hverdag og WWF	Ko	Aftenposten	En bærekraftig visjon
15.okt	Digni og KN	Kr	Vårt Land	Vi må nyte Afrika
15.okt	KN, Fellesrådet og FIVH	Kr	Nasjonen	Feil om "Nytt Afrika"
17.okt	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Ti teser for en sulfri verden
18.okt	Changemaker Borge Aas	Ko	Ny Tid	Mer enn tusen ord
19.okt	RORG-samarbeidet Aas og Nygaard	Ko	VG	Heikkis lavmål og valgkampen
19.okt	FOKUS Lindstad	D	Dagsavisen (nye meninger)	Likestilling kan løfte 150 millioner ut av sult
23.okt	SAIH Riise m. fl.	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Utdanning som politisk pressmiddel

24.okt	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Hva lærte du i Bhutan, Heikki?
24.okt	SLUG Bu m. fl	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Hold på din kritiske sans, Holmåås!
26.okt	Digni m.fl.	D	Klassekampen	Norge stanser korrupsjonsvarslerne
29.okt	FIAN Bratlie	D	Dagsavisen (nye meninger)	Retten til mat
05.nov	Digni Lemvik	D	Vårt Land (verdidebatt)	Høyres bistandsskepsis
05.nov	U-fondet Kroglund	D	Dagsavisen (nye meninger)	Utvikling, handel og bærekraft
07.nov	KFUK/KFUM-Global m fl	Ko	Klassekampen	G4S bidrar til okkupasjon
08.nov	WWF Skedsmo	Ko	Ny Tid	Ingen utvikling uten natur
12.nov	PWYP Thowsen	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Søksmål mot åpenhet og demokrati
13.nov	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Sandy; en fe i uvant forkledning?
13.nov	ForUM Preston og Ørstavik	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Frivillighet er en sovepute
13.nov	Tibétkomiteén Svenningsen	Ko	Ny Tid	Sannhetens fakkell
15.nov	Caritas Skretteberg	Ko	Klassekampen	Ekte fred
15.nov	FIVH Hermstad	Ko	Ny Tid	Profitt og forbruksjag
19.nov	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Tid for feite planer
20.nov	U-fondet Nærstad / Randen	Ko	Klassekampen	Stopp det stille folkemordet
20.nov	SLUG du Toit	Ko	Klassekampen	Etisk underskudd
21.nov	KN	D	Vårt Land	Bærekraftig globalt landbruk
23.nov	FIVH Hermstad	D	Dagsavisen (nye meninger)	Finansdepartementets skylapper
26.nov	Changemaker Borge Aas	D	Dagsavisen (nye meninger)	Ansvarlig uten etikk?
28.nov	RORG-samarbeidet Aas	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Høyres foreslåtte strupetak på vaktbikkjene
28.nov	Caritas - Aina Østreng	Ko	Vårt Land	Lider under vold og plyndring
28.nov	Burmakomiteén Husøy	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Observatører til Burma
29.nov	KN Helland	Ko	Dagens Næringsliv	Om myter og mat
30.nov	U-fondet Kroglund	Ko	Ny Tid	Dommedag og globalkultur
30.nov	VNS Olausson	D	Dagsavisen (nye meninger)	Hvem skal ut?
01.des	RORG-samarbeidet Aas	D	Dagsavisen (nye meninger)	Opplysning er langt mer enn bistand!
02.des	PWYP Thowsen ForUM Preston	Kr	NRK ytring	Et enkelt tiltak mot fattigdom
03.des	U-fondet Kroglund	Ko	Nasjonen	Heia Heikki, heia NASFAM og heia landbruket
03.des	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Kooperativbevegelsen som ikke ville dø
04.des	Naturvernforbundet Haltbrekken m fl	Kr	NRK ytring	På tide med kvotepause - for klimaet
05.des	KN, CM, Fellesrådet og PLAN	D	Aftenposten	Større verktøykasse!
06.des	Fellesrådet Johstad	Ko	Ny Tid	Å måle vekst og ulikhet
07.des	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Dødslekene 2012-2020
07.des	SKVS, ForUM, KN, CM og Fredslaget	Kr	Ny Tid	Våpeneksport til besvær
10.des	WWF Skedsmo	D	Nasjonen	Godt naturvern gir mer å leve av
12.des	Digni Lemvik og Eriksen	D	Vårt Land (verdidebatt)	Pragmatikkens pris
14.des	KN	D	Ny Tid	Feil om "Nyt Afrika"
17.des	Changemaker, NF, FUP m.fl.	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Boikott brusmaskinen!
20.des	U-fondet Kroglund	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	Et barn er født i Betlehem
20.des	U-fondet Kroglund	Ko	Morgenbladet	Sex in the City
20.des	Naturvernforbundet Haltbrekken m fl	Ko	Ny Tid	På tide med kvotepause
21.des	Caritas Lid	Ko	Dagsavisen (nye meninger)	En julefeiring preget av håp og desperasjon på Filippinene
24.des	U-fondet Kroglund	Ko	Dagens Næringsliv	Å pensjonere og å forlede
29.des	ZERO Kaski	Ko	VG	Kvoter er tull

Vedlegg 3:

Rapporter, tidsskrifter og andre trykksaker utgitt med informasjonsstøtte i 2012

Oversikten er basert på organisasjonenes rapportering til Norad og omfatter bøker, rapporter og andre hefter og trykksaker som helt eller delvis er utarbeidet og/eller trykket med informasjonsstøtte fra Norad. I noen tilfeller kan utgivelsen ha skjedd i 2013, selv om produksjonen skjedde i 2012, eventuelt utgitt i 2012, selv om produksjonen startet i 2011.

A. Rapporter

1. *Fredsmekling og næringsinteresser hånd i hånd?*, rapport fra Caritas Norge
2. *The Human Rights Impact of Tree Plantations in Niassa Province, Mocambique*, rapport fra FIAN
3. *Right to Food and Nutrition Watch*, rapport fra FIAN
4. *Because I am a girl: The state of the worlds girls 2012: Learning for life*, rapport fra Plan Norge
5. *Situasjonen for barn i Sør med funksjonshemming*, rapport fra Plan Norge
6. *Ute av syne, ute av sinn? Om norsk våpenproduksjon i utlandet*, rapport fra Kirkens Nødhjelp
7. *Mat, handel og utvikling: Handel med mat, utvikling og potensiale*, rapport fra Kirkens Nødhjelp
8. *Inequality Watch*, rapport fra Norsk Folkehjelp
9. *Flyktningregnskapet*, rapport fra Flyktninghjelpen
10. *Hva gjør banken din?*, rapport fra Attac
11. *Etikk i oljefondet – bare butikk og utenrikspolitikk?*, rapport fra Changemaker
12. *Næringsliv på nye veier*, rapport fra Fellesrådet for Afrika
13. *Nigerian perspectives on a Future Bilateral Free Trade Agreement between Norway and Nigeria*, rapport fra Fellesrådet for Afrika
14. *From Privatization to Corporatisation – Exploring the strategic shift in neoliberal policy on urban water services*, rapport fra FIVAS
15. *In our image – Norways role in the global hydropower industry*, rapport fra FIVAS
16. *Hver dråpe teller – vannsikkerhet og energi i et endret klima*, rapport fra FIVAS
17. *Investments in deep water – The Pensions Fund's holdings in destructive dam projects*, rapport fra FIVAS
18. *Store ord – etikkfattig handling*, rapport fra FIVH
19. *Flytrafikkens utslipp til himmels*, rapport fra FIVH
20. *Flyr som vi var 50 millioner*, rapport fra FIVH
21. *Grønn forvaltning for fremtiden? Oljefondet, klimarisiko og klimamuligheter*, rapport fra FIVH
22. *Enhancing IMF's Focus on Growths and Poverty Reduction in Low-Income Countries*, rapport fra ForUM
23. *Controlling parts and components of conventional weapons in the Arms Trade Treaty – a necessity and a challenge*, rapport fra ForUM
24. *Implementing decisions from the Rio+20 Outcome Document to Build a Better Future*, rapport fra ForUM
25. *Summit tourism or meaningful involvement? Strengthening civil society participation in UN processes on sustainable development*, rapport fra ForUM
26. *Velferdsvekst i krisetid*, rapport fra LAG
27. *Grasrotkamp i Mexico*, rapport fra LAG
28. *Ungdomsorganisasjoners rolle i demokratiutvikling og styrking av sivilsamfunn*, rapport fra LNU

29. *Dronene kommer*, rapport fra Norges Fredslag
30. *Rakettskjoldutbygging med norsk velsignelse*, rapport fra Norges Fredslag
31. *Ikkevoldsaktører i den arabiske våren*, rapport fra Norges Fredslag
32. *Utviklingskriteriet for våpeneksport*, rapport fra Norges Fredslag
33. *Verdens militære forbruk 2012*, rapport fra Norges Fredslag
34. *Fra prinsipper til handling. Etter Unctad: Veien mot mer ansvarlig utlån og låneopptak*, rapport fra SLUG
35. *Etisk underskudd – Hvordan innføring av krav om åpenhet hos låntakere kan gjøre Oljefondet til en mer ansvarlig långiver*, rapport fra SLUG
36. *Exportable? Er den norske gjeldsrevisjonen relevant internasjonalt?*, rapport fra SLUG
37. *Norges ulike statlige samarbeidsforhold med Israel – En mangel på koherens i norsk Midtøstenpolitikk?*, kartleggingsrapport fra Fellesutvalget for Palestina (FUP)
38. *United Nothing? – Okkupasjonen av Vest-Sahara og behovet for FN-reform*, rapport fra Støttekomiteen for Vest-Sahara (SKVS)
39. *Årsrapport for Norads informasjonsstøtteordning 2011*, rapport RORG-sekretariatets fagavdeling

B. Bøker:

1. *Latin-Amerikanske løsninger*, årbok fra LAG
2. *Verden der ute*, lærebok fra HiOA journalistutdanningen
3. *Jeg liker Norge, men Norge liker ikke meg*, bok fra KUI i samarbeid med en rekke andre
4. *Bøyde Knær*, roman av Geir Gulliksen, bok utgitt Digni
5. *Veien til Barranquilla*, roman av Thomas Hylland Eriksen, bok utgitt av Digni

C. Andre hefter, småskrifter, studie- og diskjonsnotater m.m.:

1. *Temahefte om vold mot kvinner*, hefte fra FOKUS
2. *Sult 2012: Hva skal vi spise i framtiden og hvordan skal vi produsere det?*, diskusjonsnotat fra Utviklingsfondet
3. *Kampen om de fattige: et diskusjonsnotat om utfordringer for norsk bistand*, diskusjonsnotat fra Utviklingsfondet (utgitt januar 2013, men produsert i 2012)
4. *Skatteparadisfrie soner*, hefte fra Attac
5. *Oljefondet går på helsa løs i utviklingsland*, skoleringshefte fra Changemaker
6. *Reisens pedagogikk – en håndbok om skoleturer og studiereiser*, håndbok fra NKF (Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen)
7. *Veier til fred*, bibelstudiehefte fra Global Info, KUI og KFUK-KFUM Global
8. *Endelig 18 – endelig avslag*, kampanjehefte fra LNU
9. *Afghanistan etter NATO*, temahefte fra AiN
10. *De borgerlige og utviklingsdebatten*, intervjusamling fra RORG-sekretariatet
11. *Tilleggstilskudd til opplysningsarbeid 2011*, samlet tilskuddsårsrapport fra RORG-sekretariatets fagavdeling
12. *Halle Jørn Hanssen om Norad, strukturtilpasningspolitikk og opplysningsarbeid på 1980-tallet*, småskrift fra RORG-sekretariatet
13. *RORG-samarbeidet 20 år*, småskrift om RORG-samarbeidets historie fra RORG-sekretariatet
14. *Global Education in schools – Nordic cooperation?*, en forstudie for RORG-sekretariatet

D. Tidsskrifter

1. *Verdensmagasinet X* (6 utgaver) – har egen rammeavtale med Norad
2. *Magasinet Perspektiv*, Flyktningshjelpen
3. *Caritas Info* (6 utgaver), Caritas
4. *Sulten på rettferdighet* (1 utgave), FIAN
5. *Mat og Rett* (2 utgaver), FIAN
6. *FORUT-nytt* (2 utgaver), FORUT
7. *Magasinet Regnskog* (4 utgaver), Regnskogfondet
8. *Plan-posten* (1 utgave med Norad-støtte), Plan Norge
9. *Appell* (3 utgaver med Norad-støtte), Norsk Folkehjelp
10. *Magasinet Utveier* (2 utgaver), Attac
11. *Changemakermagasinet* (3 utgaver), Changemaker
12. *LatinAmerika* (4 utgaver), LAG
13. *Miljøagentrapporten* (6 utgaver), Miljøagentene
14. *Gjeldsbrevet* (2 utgaver), SLUG
15. *Vendepunkt* (3 utgaver), Vennskap Nord/Sør
16. *Verdens tak* (2 utgaver), Den norske Tibetkomité

© Gjengitt med tillatelse fra Storm P-museet

RORG-sekretariatets fagavdeling – oktober 2013